

KEBERKESANAN MODEL KEUSAHAWANAN
SEKOLAH MENENGAH KEBANGSAAN
(SMK) DAN MAKTAB RENDAH
SAINS MARA (MRSM) DI
SEMENANJUNG
MALAYSIA

MUHAMMAD SAIFUL ADZLAN BIN SAIFUDDIN

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2024

KEBERKESANAN MODEL KEUSAHAWANAN SEKOLAH MENENGAH
KEBANGSAAN (SMK) DAN MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM)
DI SEMENANJUNG MALAYSIA

MUHAMMAD SAIFUL ADZLAN BIN SAIFUDDIN

 05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

DISERTASI DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT UNTUK
MEMPEROLEH IJAZAH SARJANA PENGURUSAN (KEUSAHAWANAN)
(MOD PENYELIDIKAN)

FAKULTI PENGURUSAN DAN EKONOMI
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2024

Sila tanda (✓)

Kertas Projek

Sarjana Penyelidikan

Sarjana Penyelidikan dan Kerja Kursus

Doktor Falsafah

✓

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Perakuan ini telah dibuat pada ...8...(hari bulan)...MAC..... (bulan) 20..24..

i. Perakuan pelajar :

Saya, MUHAMMAD SAIFUL ADZLAN BIN SAIFUDDIN, M2002001344 (SILA NYATAKAN NAMA PELAJAR, NO. MATRIK DAN FAKULTI) dengan ini mengaku bahawa disertasi/tesis yang bertajuk KEBERKESANAN MODEL KEUSAHAWANAN SEKOLAH MENENGAH KEBANGSAAN (SMK) DAN MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM) DI SEMENANJUNG MALAYSIA

adalah hasil kerja saya sendiri. Saya tidak memplagiat dan apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dinyatakan dengan se jelasnya dan secukupnya

Tandatangan pelajar

ii. Perakuan Penyelia:

Saya, SHARUL EFFENDY BIN JANUDIN (NAMA PENYELIA) dengan ini mengesahkan bahawa hasil kerja pelajar yang bertajuk KEBERKESANAN MODEL KEUSAHAWANAN SEKOLAH MENENGAH KEBANGSAAN (SMK) DAN MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM) DI SEMENANJUNG MALAYSIA

(TAJUK) dihasilkan oleh pelajar seperti nama di atas, dan telah diserahkan kepada Institut Pengajian Siswazah bagi memenuhi sebahagian/sepenuhnya syarat untuk memperoleh Ijazah SARJANA PENGURUSAN (KEUSAHAWANAN) (SILA NYATAKAN NAMA IJAZAH).

8 MAC 2024

Tarikh

Tandatangan Penyelia
Dr. Sharul Effendy Bin Janudin
Pensyarah Kanan
Jabatan Perakaunan dan Kewangan
Fakulti Pengurusan dan Ekonomi
Universiti Pendidikan Sultan Idris

**INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH /
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES**

**BORANG PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS/DISERTASI/LAPORAN KERTAS PROJEK
DECLARATION OF THESIS/DISSERTATION/PROJECT PAPER FORM**

Tajuk / Title: KEBERKESANAN MODEL KEUSAHAWANAN SEKOLAH
MENENGAH KEBANGSAAN (SMK) DAN MAKTAB RENDAH
SAINS MARA (MRSM) DI SEMENANJUNG MALAYSIA

No. Matrik / Matric's No.: M20202001344

Saya / I: MUHAMMAD SAIFUL ADZLAN BIN SAIFUDDIN

(Nama pelajar / Student's Name)

mengaku membenarkan Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek (Kedoktoran/Sarjana)* ini disimpan di Universiti Pendidikan Sultan Idris (Perpustakaan Tuanku Bainun) dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

acknowledged that Universiti Pendidikan Sultan Idris (Tuanku Bainun Library) reserves the right as follows:-

1. Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek ini adalah hak milik UPSI.
The thesis is the property of Universiti Pendidikan Sultan Idris
2. Perpustakaan Tuanku Bainun dibenarkan membuat salinan untuk tujuan rujukan dan penyelidikan.
Tuanku Bainun Library has the right to make copies for the purpose of reference and research.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan Tesis/Disertasi ini sebagai bahan pertukaran antara Institusi Pengajian Tinggi.
The Library has the right to make copies of the thesis for academic exchange.
4. Sila tandakan (☒) bagi pilihan kategori di bawah / Please tick (☒) for category below:-

☐ **SULIT/CONFIDENTIAL**

Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub dalam Akta Rahsia Rasmi 1972. / Contains confidential information under the Official Secret Act 1972

☐ **TERHAD/RESTRICTED**

Mengandungi maklumat terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan ini dijalankan. / Contains restricted information as specified by the organization where research was done.

☒ **TIDAK TERHAD / OPEN ACCESS**

(Tandatangan Pelajar / Signature)

(Tandatangan Penyelia / Signature of Supervisor)
& (Nama & Cap Rasmi / Name & Official Stamp)

Tarikh: 8 MAC 2024

Dr. Sharul Effendy Bin Janudin
Pensyarah Kanan
Jabatan Perakaunan dan Kewangan
Fakulti Pengurusan dan Ekonomi
Universiti Pendidikan Sultan Idris

Catatan: Jika Tesis/Disertasi ini **SULIT @ TERHAD**, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh laporan ini perlu dikelaskan sebagai **SULIT** dan **TERHAD**.

Notes: If the thesis is **CONFIDENTIAL** or **RESTRICTED**, please attach with the letter from the organization with period and reasons for confidentiality or restriction.

PENGHARGAAN

Dengan Nama Allah yang maha pemurah lagi maha penyayang, segala puji bagi-Nya, Tuhan semesta alam, dan selawat junjungan Keatas Nabi Muhammad SAW. Bersyukur kehadiran Ilahi kerana dengan limpah kurnia-Nya dapat saya menyiapkan disertasi bagi kajian peringkat Sarjana ini. Di kesempatan ini, saya ingin mengucapkan terima kasih terutamanya kepada Dr Sharul Effendy bin Janudin selaku penyelia utama dan Dr Mad Ithnin bin Salleh selaku penyelia bersama di atas segala sokongan, dorongan dan nasihat yang tidak putus sepanjang saya menjalankan penyelidikan ini. Segala tunjuk ajar dan bimbingan yang diberikan telah banyak membantu kepada kejayaan penghasilan disertasi ini. Tidak dilupakan juga, kepada semua pensyarah-pensyarah dan penilai yang pernah mencurahkan segala ilmu tentang penyelidikan yang amat berharga dan bermanfaat kepada insan kerdil ini. Semoga Allah merahmati mereka semua. Seterusnya, jutaan kalungan kasih yang teristimewa dan tidak terhingga diucapkan kepada ahli keluarga saya, ayahnda tercinta En. Saifuddin dan ibunda tersayang Pn. Rohani, serta adik beradik yang tidak jemu mendoakan kejayaan saya, memberi semangat dan sokongan emosi sepanjang tempoh pelaksanaan disertasi ini. Semoga disertasi dan pengajian ini dapat disempurnakan dengan jayanya sebagai hadiah kepada mereka. Terima kasih juga diucapkan kepada rakan seperjuangan yang turut membantu dan memberikan sokongan serta bersama-sama berjuang dalam perjalanan ini. Tidak dilupakan, pihak RMIC, IPS, Fakulti FPE, EPRD, JPN Perak, JPN Selangor, JPN Negeri Sembilan, KPM, BPM MARA dan segala pihak yang banyak membantu memberikan idea, bantuan, cadangan dan solusi secara langsung atau tidak langsung sehingga penyelidikan ini dapat disempurnakan hingga ke akhirnya. Akhir kalam, usaha untuk menuntut ilmu tidak pernah habis bagaikan air mencari jenisnya. Semoga melalui penyelidikan ini sedikit sebanyak dapat menyumbang kepada perkembangan ilmu dan dapat dijadikan panduan kepada penambahbaikan dan rujukan bagi penyelidikan pada masa akan datang. InsyaAllah.

ABSTRAK

Matlamat kajian ini adalah untuk membentuk sebuah model keusahawanan sekolah yang komprehensif dan bersesuaian dengan persekitaran sekolah menengah di Semenanjung Malaysia. Selain itu, kajian ini juga bertujuan untuk menentukan hubungan antara model keusahawanan sekolah yang dibentuk dengan keberkesanan keusahawanan sekolah. Dalam kajian ini, Teori Perlakuan Terancang (TPT), Teori Efektuasi, Model Isenberg (2010), Model Feld (2012) dan Model Spigel (2017) telah didasari sebagai teori kajian. Kajian ini telah mengetengahkan 11 komponen untuk membentuk model keusahawanan sekolah. Pendekatan kuantitatif dengan kaedah tinjauan telah digunakan terhadap pelajar Program Tunas Niaga (PROTUNE) dan pelajar Persatuan Usahawan Muda (PUM). Seramai 391 orang pelajar telah dipilih sebagai sampel kajian berdasarkan persampelan rawak mudah. Data kajian ini telah dianalisis menggunakan kaedah analisis deskriptif, kaedah analisis faktor penerokaan (EFA) dan analisis faktor pengesahan (CFA). Dapatan analisis deskriptif telah menunjukkan komponen inkubator, pendidikan keusahawanan dan mentor pada tahap skor min tinggi. Manakala, komponen personaliti individu, budaya, dasar kerajaan, idola, sokongan profesional, bakat kemahiran, sumber kewangan dan latar belakang keluarga pada tahap skor min sederhana tinggi. Seterusnya, hasil analisis EFA dan CFA telah menunjukkan daripada 11 komponen hanya enam komponen yang dapat membentuk model keusahawanan sekolah iaitu komponen bakat kemahiran ($CR=0.875$, $AVE=0.732$), mentor ($CR=0.845$, $AVE=0.721$), inkubator ($CR=0.810$, $AVE=0.718$), personaliti individu ($CR=0.705$, $AVE=0.654$), idola ($CR=0.705$, $AVE=0.661$) dan latar belakang keluarga ($CR=0.689$, $AVE=0.650$). Setelah itu, pengujian model berstruktur penuh (SEM) telah membuktikan keenam-enam komponen mempunyai hubungan langsung kepada model keusahawanan sekolah dan juga model keusahawanan sekolah mempunyai hubungan yang signifikan dan positif terhadap keberkesanan keusahawanan sekolah. Justeru, implikasi kajian menunjukkan bahawa pembentukan model keusahawanan sekolah mampu dijadikan panduan khususnya pihak pengurusan sekolah dalam memastikan pelaksanaan aktiviti keusahawanan di peringkat sekolah menjadi lebih teratur dan tersusun. Selain itu, pihak kerajaan dapat menggunakan model keusahawanan sekolah ini sebagai sebuah model panduan di peringkat nasional.

THE EFFECTIVENESS OF THE SCHOOLPRENEUR MODEL OF NATIONAL SECONDARY SCHOOLS (SMK) AND MARA JUNIOR SCIENCE COLLEGE (MRSM) IN PENINSULAR MALAYSIA

ABSTRACT

This research aims to develop a comprehensive schoolpreneur model in the context of secondary schools in Peninsular Malaysia. In addition, this research aims to determine the relationship between the developed schoolpreneur model and the effectiveness of school entrepreneurship. In addition, this study also aims to determine the relationship between the schoolpreneur model of school and the effectiveness of school management. In this study, the Theory of Planned Behavior (TPT), the Effectuation Theory, the Isenberg Model (2010), the Feld Model (2012), and the Spigel Model (2017) were used as research theories. This study has highlighted 11 components to form the schoolpreneur model. A quantitative approach with a survey method was conducted on students of the Tunas Niaga Program (PROTUNE) and the Young Entrepreneurs Association (PUM) students. A sample size of 391 students were selected using simple random sampling. This study's data were evaluated using descriptive statistics, exploratory factor analysis (EFA), and confirmatory factor analysis (CFA). The descriptive analysis findings show that incubators, entrepreneurship education, and mentors have high mean scores. Meanwhile, individual personality, culture, government policies, role models, professional support, talent skills, financial resources, and family background have medium-to-high mean scores. Next, the EFA and CFA analyses revealed that, out of 11 components, only six could form the schoolpreneur model: talent skills (CR=0.875, AVE=0.732), mentors (CR=0.845, AVE=0.721), incubators (CR=0.810, AVE=0.718), individual personality (CR=0.705, AVE=0.654), role models (CR=0.705, AVE=0.661), and family background (CR=0.689, AVE=0.650). Subsequently, the fully structured model (SEM) test proved that the six components directly correlate with the schoolpreneur model and that the schoolpreneur model has a significant and positive relationship with the effectiveness of school entrepreneurship. Thus, the study's implications indicated that the development of a schoolpreneur model could be utilized as a guide, particularly by the school management, to ensure that the implementation of entrepreneurial activities at secondary schools is more manageable and structured. In addition, the government can consider the schoolpreneur model as a national framework model.

ISI KANDUNGAN

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN	ii
PENGESAHAN PENYERAHAN DISERTASI	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	v
ABSTRACT	vi
ISI KANDUNGAN	vii
SENARAI JADUAL	xvi
SENARAI RAJAH	xxii
SENARAI SINGKATAN	xxiv
BAB 1 PENGENALAN	1
1.1 Pengenalan	1
1.2 Latar Belakang Kajian	2
1.3 Pernyataan Masalah	12
1.4 Objektif Kajian	21
1.5 Persoalan Kajian	22
1.6 Hipotesis Kajian	23
1.7 Kerangka Konseptual Kajian	27

1.8 Kepentingan Kajian	31
1.9 Batasan Kajian	33
1.10 Definisi Operasional	34
1.10.1 Keusahawanan	34
1.10.2 Model	35
1.10.2.1 Personaliti Individu	35
1.10.2.2 Budaya	36
1.10.2.3 Dasar Kerajaan	37
1.10.2.4 Inkubator	37
1.10.2.5 Idola	38
1.10.2.6 Sokongan Profesional	39
1.10.2.7 Bakat Kemahiran	40
1.10.2.8 Pendidikan Keusahawanan	40
1.10.2.9 Sumber Kewangan	41
1.10.2.10 Mentor	42
1.10.2.11 Latar Belakang Keluarga	43
1.10.3 Keusahawanan Sekolah	44
1.10.4 Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	45
1.10.5 Sekolah Menengah	45
1.11 Rumusan	46
BAB 2 SOROTAN LITERATUR	48
2.1 Pengenalan	48
2.2 Teori Perlakuan Terancang (TPT)	49
2.3 Teori Efektuasi	54
2.4 Ekosistem Keusahawanan	58
2.4.1 Model Isenberg	64

2.4.2 Model Feld	68
2.4.3 Model Spigel	70
2.5 Ekosistem Keusahawanan di Sekolah	74
2.6 Program Keusahawanan Sekolah di Malaysia	78
2.7 Komponen Model Keusahawanan	84
2.7.1 Personaliti Individu	86
2.7.2 Budaya	91
2.7.3 Dasar Kerajaan	96
2.7.4 Inkubator	99
2.7.5 Idola	105
2.7.6 Sokongan Profesional	109
2.7.7 Bakat Kemahiran	114
2.7.8 Pendidikan Keusahawanan	119
2.7.9 Sumber Kewangan	124
2.7.10 Mentor	127
2.7.11 Latar Belakang Keluarga	131
2.8 Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	136
2.9 Hubungan Model Keusahawanan terhadap Keberkesanan Keusahawanan	141
2.10 Rumusan	149
BAB 3 METODOLOGI KAJIAN	150
3.1 Pengenalan	150

3.2 Reka Bentuk Kajian	151
3.3 Populasi Kajian	159
3.4 Pensampelan Kajian	162
3.5 Lokasi Kajian	166
3.6 Prosedur Kajian	166
3.7 Etika Penyelidikan Kajian	169
3.8 Instrumen Kajian	170
3.8.1 Skala Pengukuran	171
3.8.2 Bahagian A	172
3.8.3 Bahagian B	172
3.8.3.1 Personaliti Individu	174
3.8.3.2 Budaya	175
3.8.3.3 Dasar Kerajaan	176
3.8.3.4 Inkubator	177
3.8.3.5 Idola	178
3.8.3.6 Sokongan Profesional	179
3.8.3.7 Bakat Kemahiran	180
3.8.3.8 Pendidikan Keusahawanan	181
3.8.3.9 Sumber Kewangan	182
3.8.3.10 Mentor	183
3.8.3.11 Latar Belakang Keluarga	183
3.8.4 Bahagian C	184
3.8.5 Kesahan Kandungan	185
3.8.6 Kebolehpercayaan Instrumen	190
3.9 Kaedah Kutipan Data	193
3.10 Prosedur Penganalisan Data	195

3.10.1 Pengkodan Data	195
3.10.2 Penyaringan Data	197
3.10.2.1 Data Lompong	198
3.10.2.2 <i>Outlier</i> Data	198
3.10.3 Analisis Deskriptif	199
3.10.4 Analisis Inferensi	199
3.10.5 Model Persamaan Berstruktur	200
3.10.5.1 Analisis Faktor Penerokaan (EFA)	203
3.10.5.2 Analisis Faktor Pengesahan (CFA)	207
3.10.6 Kesahan Model Pengukuran	210
3.10.6.1 <i>Unidimensionality</i>	210
3.10.6.2 Kesahan	210
3.10.6.3 Kebolehppercayaan	211
3.10.7 Andaian Model Persamaan Berstruktur	212
3.10.7.1 Normaliti	212
3.10.7.2 Lineariti	213
3.10.7.3 Multikolineariti	213
3.10.7.4 Homoscedastisiti	214
3.10.8 Ringkasan Analisis Data	215
3.11 Rumusan	216

BAB 4 ANALISIS DAPATAN KAJIAN 217

4.1 Pengenalan	217
4.2 Analisis Kadar Respon dan Respon <i>Bias</i>	220
4.3 Proses Penyaringan Data	222
4.3.1.1 Analisis Kesilapan ' <i>Data Entry</i> '	223
4.3.1.2 Analisis Data Lompong	223
4.3.1.3 Analisis <i>Outlier</i>	224

4.4 Analisis Deskriptif Responden	225
4.5 Analisis Deskriptif Komponen Model Keusahawanan Sekolah	228
4.5.1 Personaliti Individu	229
4.5.2 Budaya	230
4.5.3 Dasar Kerajaan	231
4.5.4 Inkubator	232
4.5.5 Idola	233
4.5.6 Sokongan Profesional	234
4.5.7 Bakat Kemahiran	235
4.5.8 Pendidikan Keusahawanan	237
4.5.9 Sumber Kewangan	238
4.5.10 Mentor	239
4.5.11 Latar Belakang Keluarga	240
4.6 Analisis Deskriptif Komponen Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	241
4.7 Analisis Faktor Penerokaan (EFA)	242
4.7.1 Demografi Responden EFA	244
4.7.2 Analisis EFA Komponen Model Keusahawanan Sekolah	248
4.7.2.1 Personaliti Individu	248
4.7.2.2 Budaya	250
4.7.2.3 Dasar Kerajaan	252
4.7.2.4 Inkubator	253
4.7.2.5 Idola	255
4.7.2.6 Sokongan Profesional	257
4.7.2.7 Bakat Kemahiran	258

4.7.2.8 Pendidikan Keusahawanan	260
4.7.2.9 Sumber Kewangan	262
4.7.2.10 Mentor	264
4.7.2.11 Latar Belakang Keluarga	266
4.7.3 Analisis EFA Akhir Komponen Model Keusahawanan Sekolah	268
4.7.4 Analisis EFA Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	277
4.8 Analisis Faktor Pengesahan (CFA) Peringkat Pertama	280
4.8.1 <i>Absolute Fit Index</i>	289
4.8.2 <i>Incremental Fit Index</i>	290
4.8.3 <i>Parsimonious Fit Index</i>	291
4.9 Analisis Faktor Pengesahan (CFA) Peringkat Kedua	293
4.9.1 Model 1	293
4.9.1.1 <i>Absolute Fit Index</i>	297
4.9.1.2 <i>Incremental Fit Index</i>	298
4.9.1.3 <i>Parsimonious Fit Index</i>	299
4.9.2 Model 2	299
4.9.2.1 <i>Absolute Fit Index</i>	303
4.9.2.2 <i>Incremental Fit Index</i>	304
4.9.2.3 <i>Parsimonious Fit Index</i>	305
4.10 Perbandingan Model Keusahawanan Sekolah Model 1 dan Model 2	306
4.10.1 <i>Absolute Fit Index</i>	306
4.10.2 <i>Incremental Fit Index</i>	307
4.10.3 <i>Parsimonious Fit Index</i>	308
4.11 Model Persamaan Berstruktur (SEM)	309
4.11.1 Analisis Andaian Model Persamaan Berstruktur	310

4.11.1.1 Analisis Normaliti	310
4.11.1.2 Analisis Lineariti	311
4.11.1.3 Analisis Multikolineariti	312
4.11.1.4 Analisis Homoscedastisiti	313
4.11.2 Model Berstruktur Penuh Model 1	314
4.11.2.1 Menilai Kesahan Model	315
4.11.2.2 Analisis <i>Model Fit</i>	316
4.11.2.3 Faktor Muatan	318
4.11.3 Model Berstruktur Penuh Model 2	321
4.11.3.1 Menilai Spesifikasi Model	322
4.11.3.2 Analisis <i>Model Fit</i>	325
4.11.3.3 Faktor Muatan	327
4.11.4 Model Akhir	330
4.11.5 Analisis Hipotesis	331

4.11.5.1 Hubungan Komponen-Komponen dalam Model Keusahawanan Sekolah	327
4.11.5.2 Hubungan Model Keusahawanan Sekolah dan Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	328

4.12 Ringkasan Dapatan Kajian	335
4.13 Rumusan	338

BAB 5 PERBINCANGAN KAJIAN, CADANGAN DAN KESIMPULAN 339

5.1 Pengenalan	339
5.2 Perbincangan Kajian	340
5.2.1 Komponen yang Membentuk Model Keusahawanan Sekolah	341
5.2.2 Pembentukan Model Keusahawanan Sekolah	355
5.2.3 Hubungan Model Keusahawanan Sekolah Terhadap Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	365

5.3 Ringkasan Kajian	367
5.4 Implikasi Kajian	373
5.4.1 Implikasi Teoritikal	373
5.4.2 Implikasi Pembangunan Model Keusahawanan Sekolah	376
5.4.3 Implikasi Terhadap Masyarakat, Ekonomi dan Negara	378
5.5 Cadangan Kajian Lanjutan	380
5.5.1 Aspek Kaedah Kajian	380
5.5.2 Aspek Analisis Kajian	381
5.5.3 Aspek Konstruk Kajian	382
5.6 Rumusan	383
RUJUKAN	384
APPENDIX	444

SENARAI JADUAL**No. Jadual****Muka Surat**

1.1 Ringkasan Objektif Kajian, Persoalan Kajian dan Hipotesis Kajian	26
2.1 Agensi-Agensi Perlaksana Program Keusahawanan di Malaysia.	112
3.1 Senarai Sekolah PROTUNE di Negeri Selangor	160
3.2 Senarai Maktab Rendah Sains MARA (MRSM)	161
3.3 Jadual Penentuan Saiz Sampel Krejcie Morgan	163
3.4 Jumlah Populasi dan Sampel Pelajar PROTUNE dan PUM	165
3.5 Ringkasan Pembahagian Item Setiap Elemen	173
3.6 Item Pengukuran Personaliti individu	174
3.7 Item Pengukuran Budaya	175
3.8 Item Pengukuran Dasar Kerajaan	176
3.9 Item Pengukuran Inkubator	177
3.10 Item Pengukuran Idola	178
3.11 Item Pengukuran Sokongan Profesional	179
3.12 Item Pengukuran Bakat Kemahiran	180
3.13 Item Pengukuran Pendidikan Keusahawanan	181
3.14 Item Pengukuran Sumber Kewangan	182
3.15 Item Pengukuran Mentor	183
3.16 Item Pengukuran Latar Belakang Keluarga	184
3.17 Item Pengukuran Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	185
3.18 Kumpulan Pakar Yang Mengesahan Instrumen Kajian	187
3.19 Penilaian Pakar terhadap Komponen Model Keusahawanan Sekolah dan Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	188
3.20 Jadual Nilai <i>Alpha Cronbach</i>	190

3.21 Nilai <i>Alpha Cronbach</i> Setiap Konstruk dan Keseluruhan Item	193
3.22 Kaedah Pengekoden Ciri-Ciri Demografi	196
3.23 Indeks Kesepadanan Model untuk Faktor Analisis	206
3.24 Nilai Faktor Muatan Berdasarkan Saiz Sampel	207
3.25 Syarat Indeks Kesepadanan Model	209
3.26 Analisis Data Kajian	215
4.1 Jumlah Borang Soal Selidik Sepanjang Penyelidikan	220
4.2 Ujian <i>Independent T-Test</i> Berdasarkan Jantina	221
4.3 Ujian <i>Independent T-Test</i> Berdasarkan Min Keberkesanan Keusahawanan	222
4.4 Pemerhatian terhadap Mahalanobis Distance	224
4.5 Demografi Responden (n=391)	227
4.6 Tahap Tafsiran Skor Min	228
4.7 Skor Min Item Personaliti Individu	229
4.8 Skor Min Item Budaya	230
4.9 Skor Min Item Dasar Kerajaan	231
4.10 Skor Min Item Inkubator	232
4.11 Skor Min Item Idola	233
4.12 Skor Min Item Sokongan Profesional	234
4.13 Skor Min Item Bakat Kemahiran	235
4.14 Skor Min Item Pendidikan Keusahawanan	237
4.15 Skor Min Item Sumber Kewangan	238
4.16 Skor Min Item Mentor	239
4.17 Skor Min Item Latar Belakang Keluarga	240
4.18 Skor Min Item Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	241
4.19 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	248

4.20 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	248
4.21 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	249
4.22 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	250
4.23 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	250
4.24 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	251
4.25 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	252
4.26 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	252
4.27 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	253
4.28 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	253
4.29 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	254
4.30 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	254
4.31 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	255
4.32 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	256
4.33 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	256
4.34 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	257
4.35 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	257
4.36 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	258
4.37 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	258
4.38 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	259
4.39 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	260
4.40 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	260
4.41 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	261
4.42 <i>Ujian Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) dan Ujian Sphericity Bartlett's</i>	262
4.43 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	262
4.44 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	263

4.45 Ujian <i>Kaiser-Meyer-Olkin</i> (KMO) dan Ujian <i>Sphericity Bartlett's</i>	263
4.46 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	264
4.47 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	265
4.48 Ujian <i>Kaiser-Meyer-Olkin</i> (KMO) dan Ujian <i>Sphericity Bartlett's</i>	265
4.49 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	266
4.50 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	266
4.51 Ujian <i>Kaiser-Meyer-Olkin</i> (KMO) dan Ujian <i>Sphericity Bartlett's</i>	267
4.52 Item-Item Bagi Setiap Komponen untuk Menjalankan EFA	268
4.53 Ujian <i>Kaiser-Meyer-Olkin</i> (KMO) dan Ujian <i>Sphericity Bartlett's</i> Keseluruhan	269
4.54 Keputusan Analisis <i>Total Variance Explained</i>	269
4.55 <i>Rotated Component Matrix</i> Komponen Model Keusahawanan Sekolah	273
4.56 Item dan Komponen untuk Pelaksanaan Pengujian CFA	274
4.57 <i>Nilai Alpha Cronbach</i> Komponen Terpilih dan Keseluruhan Item	276
4.58 <i>Inter-Item Correlation Matrix</i>	277
4.59 <i>Anti-Image Correlation Matrices</i>	277
4.60 Ujian <i>Kaiser-Meyer-Olkin</i> (KMO) dan Ujian <i>Sphericity Bartlett's</i>	278
4.61 Keputusan Analisis <i>Total Variance Explained</i>	279
4.62 <i>Component Matrix</i> Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	279
4.63 <i>Nilai Alpha Cronbach</i> Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	280
4.64 Nilai Khi Kuasa Dua CFA Peringkat Pertama	282
4.65 Kovarians CFA Peringkat Pertama	283
4.66 Berat Regresi CFA Peringkat Pertama	284
4.67 Korelasi CFA Peringkat Pertama	286
4.68 Berat Regresi Piawai CFA Peringkat Pertama	287

4.69 <i>Absolute Fit Index</i> CFA Peringkat Pertama	289
4.70 <i>Incremental Fit Index</i> CFA Peringkat Pertama	290
4.71 <i>Parsimonious Fit Index</i> CFA Peringkat Pertama	292
4.72 Berat Regresi Piawai CFA Peringkat Kedua Model 1	294
4.73 Nilai <i>Alpha Cronbach</i> , CR dan AVE Model 1	296
4.74 <i>Absolute Fit Index</i> CFA Peringkat Kedua Model 1	297
4.75 <i>Incremental Fit Index</i> CFA Peringkat Kedua Model 1	298
4.76 <i>Parsimonious Fit Index</i> CFA Peringkat Kedua Model 1	299
4.77 Berat Regresi Piawai CFA Peringkat Kedua Model 2	301
4.78 Nilai <i>Alpha Cronbach</i> , CR dan AVE Model 2	302
4.79 <i>Absolute Fit Index</i> CFA Peringkat Kedua Model 2	303
4.80 <i>Incremental Fit Index</i> CFA Peringkat Kedua Model 2	304
4.81 <i>Parsimonious Fit Index</i> CFA Peringkat Kedua Model 2	305
4.82 Perbandingan <i>Absolute Fit Index</i> Model 1 dan Model 2	306
4.83 Perbandingan <i>Incremental Fit Index</i> Model 1 dan Model 2	307
4.84 Perbandingan <i>Parsimonious Fit Index</i> Model 1 dan Model 2	308
4.85 Nilai Ujian <i>Skewness</i> dan <i>Kurtosis</i>	310
4.86 Nilai <i>Tolerance</i> dan Faktor Inflasi Varians (VIF)	312
4.87 Perbandingan <i>Model Fit</i> Model 1 dan Model CFA	316
4.88 Berat Regresi Model Struktur Model 1	318
4.89 Berat Regresi Piawai Model Struktur Model 1	320
4.90 Kesimpulan dari Jadual <i>Standardized Residual Covariance</i>	322
4.91 Perbandingan Model 2 dengan Model 1 dan CFA	325
4.92 Berat Regresi Model Struktur Model 2	327
4.93 Berat Regresi Piawai Model Struktur Model 2	329

4.94 Berat Regresi Komponen Model Keusahawanan Sekolah	333
4.95 Berat Regresi Piawai Komponen Model Keusahawanan Sekolah	333
4.96 Berat Regresi Model Keusahawanan Sekolah terhadap Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	334
4.97 Ringkasan Hasil Dapatan Kajian	336
5.1 Skor Min Komponen Model Keusahawanan Sekolah	342
5.2 Ringkasan Analisis Hipotesis Kajian	357
5.3 Item-Item Model Keusahawanan Sekolah dan Keberkesanan Keusahawanan Sekolah	371

SENARAI RAJAH

No. Rajah

Muka Surat

1.1 Pertumbuhan KDNK PKS, KDNK Bukan PKS dan KDNK Keseluruhan	4
1.2 Kerangka Konseptual Kajian	30
2.1 Teori Perlakuan Terancang (TPT) adaptasi dari Ajzen (1991)	51
2.2 Model Ekosistem Keusahawanan dari Isenberg (2010)	66
2.3 Model Keusahawanan dari Feld (2012)	70
2.4 Model Ekosistem Keusahawanan dari Spigel (2017)	73
3.1 Research Onion dari Saunders et al. (2019)	155
3.2 Ringkasan Prosedur Penyelidikan Kajian	158
3.3 Pengiraan Saiz Sampel Adaptasi dari Calculator Bukhari (2021)	163
3.4 Proses Enam Peringkat CB-SEM	202
4.1 Jantina Responden EFA	244
4.2 Bangsa Responden EFA	244
4.3 Jenis Sekolah Responden EFA	245
4.4 Kawasan Penempatan Sekolah Responden EFA	245
4.5 Kekerapan Mengikuti Bengkel Keusahawanan Responden EFA	246
4.6 Pengalaman Penglibatan dalam Keusahawanan Responden EFA	246
4.7 <i>Scree Plot</i> Item Komponen Model Keusahawanan	272
4.8 CFA Peringkat Pertama Model Keusahawanan Sekolah	281
4.9 CFA Peringkat Kedua Model Keusahawanan Sekolah Model 1	293
4.10 CFA Peringkat Kedua Model Keusahawanan Sekolah Model 2	300
4.11 Rajah <i>Scatterplot</i>	311
4.12 Rajah Plot Berselerak	313

4.13 Model Berstruktur Penuh Model 1	314
4.14 Model Berstruktur Penuh Model 2	324
4.15 Model Akhir SEM	330

SENARAI SINGKATAN

AFI	<i>Absolute Fit Index</i>
AVE	<i>Average Variance Extracted</i>
CB-SEM	<i>Covariance based Structural Equation Modelling</i>
CED	<i>Centre for Entrepreneurial Development</i>
CFA	<i>Confirmatory Factor Analysis</i>
CFI	<i>Comparative Fix Index</i>
COVID-19	<i>Coronavirus Disease</i>
DEB	Dasar Ekonomi Baru
DKN	Dasar Keusahawanan Nasional 2030
DPN	Dasar Pembangunan Negara
DWN	Dasar Wawasan Negara
EFA	<i>Exploratory Factor Analysis</i>
EPRD	Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan
GEM	<i>Global Entrepreneurship Monitor</i>
GFI	<i>Goodness of Fit Index</i>
IFI	<i>Incremental Fix Index</i>
INSKEN	Institusi Keusahawanan Negara
IPS	Institut Pengajian Siswazah
JPN	Jabatan Pendidikan Negeri
KDNK	Keluaran Dalam Negeri Kasar
KMO	<i>Kaiser-Meyer-Olkin</i>
KMO-MSA	<i>Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy</i>

KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia
LEED	<i>Local Economic and Employment Development Program</i>
MARA	Majlis Amanah Rakyat
MARDI	Institut Penyelidikan dan Kemajuan Pertanian Malaysia
MDEC	<i>Malaysia Digital Economy Corporation</i>
MECD	Kementerian Pembangunan Usahawan Dan Koperasi
MPUPK	Majlis Pembangunan Usahawan dan PKS Kebangsaan
MRSM	Maktab Rendah Sains Mara
NFI	<i>Normed Fix Index</i>
NINA	<i>National Incubator Network Association</i>
P&P	Pengajaran dan Pembelajaran
PCA	<i>Principal Component Analysis</i>
PENJANA	Pelan Jana Semula Ekonomi Negara
PERMAI	Pakej Bantuan Perlindungan Ekonomi dan Rakyat Malaysia
PFI	<i>Parsimonius Fit Index</i>
PISA	<i>Programme for International Student Assessment</i>
PKEN	Perbadanan Kemajuan Ekonomi Negeri
PKNS	Perbadanan Kemajuan Negeri, Negeri Sembilan
PKNP	Perbadanan Kemajuan Negeri Perak
PKNS	Perbadanan Kemajuan Negeri Selangor
PKS	Perusahaan Kecil dan Sederhana
PMD	Kebarangkalian Jarak <i>Mahalanobis</i>
PPPM	Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia
PRIHATIN	Pakej Rangsangan Ekonomi Prihatin Rakyat

PROTUNe	Program Tunas Niaga
PUM	Program Usahawan Muda
PUNB	Perbadanan Usahawan Nasional Berhad
RFI	<i>Relative Fix Index</i>
RMIC	Pusat Pengurusan Penyelidikan dan Inovasi
RMK-10	Rancangan Malaysia Ke-10
RMK-11	Rancangan Malaysia Ke-11
RMSEA	<i>Root Mean Square Error of Approximation</i>
S.E	Standard Error
SEM	Model Persamaan Berstruktur
SIRIM	<i>Standard and Industrial Research Institute of Malaysia</i>
SMK	Sekolah Menengah Kebangsaan
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SSM	Suruhanjaya Syarikat Malaysia
TEKUN	Tabung Ekonomi Usaha Niaga
TERAJU	Unit Peneraju Agenda Bumiputera
TFI	<i>Tucker-Lewis Fix Index</i>
TPT	Teori Perlakuan Terancang
TVET	Pendidikan dan Latihan Teknikal dan Vokasional
UiTM	Universiti Teknologi MARA
UPSI	Universiti Pendidikan Sultan Idris
VIF	Faktor Inflasi Varians
WKB	Wawasan Kemakmuran Bersama

BAB 1

PENGENALAN

Bab ini akan membincangkan berkenaan perkara yang berkaitan dengan asas pelaksanaan kajian yang telah dijalankan. Ia akan dimulai dengan dengan perbincangan mengenai latar belakang kajian yang melibatkan dengan perkembangan keusahawanan dunia, negara dan masyarakat sehingga ke peringkat sekolah. Bab ini juga menceritakan permasalahan yang berlaku secara mendalam dan juga menyatakan tujuan, objektif persoalan dan hipotesis kajian. Selain itu, kerangka konseptual yang menjadi dasar kepada pelaksanaan kajian ini juga dibentuk dalam bab ini. Kepentingan dan perkara yang menjadi batasan kepada kajian juga turut diperbincangkan. Akhir sekali, bab ini menerangkan mengenai definisi operasional yang dapat dijadikan panduan kepada para pembaca.

1.2 Latar Belakang Kajian

Keusahawanan adalah salah satu komponen ekonomi yang penting bagi dunia, peranan dan kepentingan sektor keusahawanan dalam ekonomi tidak boleh dipandang remeh. Keusahawanan memainkan peranan penting dalam mencipta inovasi, kepelbagaian, peningkatan daya saing, menjana idea baharu, peluang pekerjaan, penyesuaian sosial dan pertumbuhan ekonomi dalam ekonomi perindustrian yang sedang membangun (Zamberi Ahmad & Xavier, 2012). Dapat dipersetujui bahawa wujud kepentingan dalam mempromosikan keusahawanan sebagai perangsang kepada pembangunan ekonomi, mewujudkan kekayaan serta penjaan pekerjaan (Zamberi Ahmad, 2013).

Bagi sebuah negara maju, keusahawanan bertindak sebagai alat penting untuk menghidupkan semula ekonomi yang tersekat melalui usaha yang inovatif dan mewujudkan nilai usahawan. Manakala, bagi sebuah negara ekonomi yang sedang membangun, keusahawanan adalah wahana pertumbuhan dan kemajuan kepada ekonomi negara tersebut. Aktiviti keusahawanan dapat menghasilkan inovasi dan penciptaan baharu, hal ini menyebabkan pembuat dasar memilih untuk menjadikan keusahawanan sebagai salah satu kaedah dalam menangani tekanan perubahan ekonomi global (Hasmira & Aziah, 2021).

Di Malaysia, aktiviti keusahawanan melalui penciptaan perniagaan kecil dilihat sebagai mekanisme untuk meningkatkan pengagihan pendapatan, merangsang pertumbuhan ekonomi, dan membentuk semula struktur ekonomi. Oleh itu,

kebanyakkan negara mendorong keusahawanan dengan keutamaan yang tinggi dan sentiasa memberi tumpuan kepada menggalakkan mikro, perusahaan kecil dan sederhana kerana ia merangsang pertumbuhan, inovasi dan penciptaan kekayaan, kelebihan yang seterusnya mewujudkan daya saing kepada negara-negara antarabangsa di arena global.

Dalam topik perbincangan yang dilakukan oleh 'The World Bank', perusahaan kecil dan sederhana (PKS) mewakili lebih daripada 90% perniagaan global dan memberi sumbangan yang signifikan terhadap penciptaan pekerjaan dan pembangunan ekonomi inklusif. Mereka menganggarkan sekitar 600 juta pekerjaan akan diperlukan menjelang tahun 2030 untuk menyerap tenaga kerja global yang semakin meningkat.

Hal ini menjadikan, pembangunan PKS satu keutamaan bagi kebanyakan kerajaan di seluruh dunia (World Bank, 2020). Dalam pertumbuhan ekonomi Malaysia, peranan perusahaan kecil dan sederhana (PKS) tidak dapat dipertikaikan lagi memandangkan PKS merangkumi 98.5% daripada pertumbuhan perniagaan dan menyumbang sebanyak 38.9% kepada keluaran dalam negeri kasar (KDNK) pada tahun 2019. Secara keseluruhan, 907,065 pertumbuhan perniagaan didefinisikan sebagai PKS dan menyumbang sebanyak 48.4% kepada jumlah guna tenaga negara pada tahun 2019 dalam laporan yang dibentangkan oleh Majlis Pembangunan Usahawan dan PKS Kebangsaan (MPUPK) pada Mac 2021 (SME Corp., 2021).

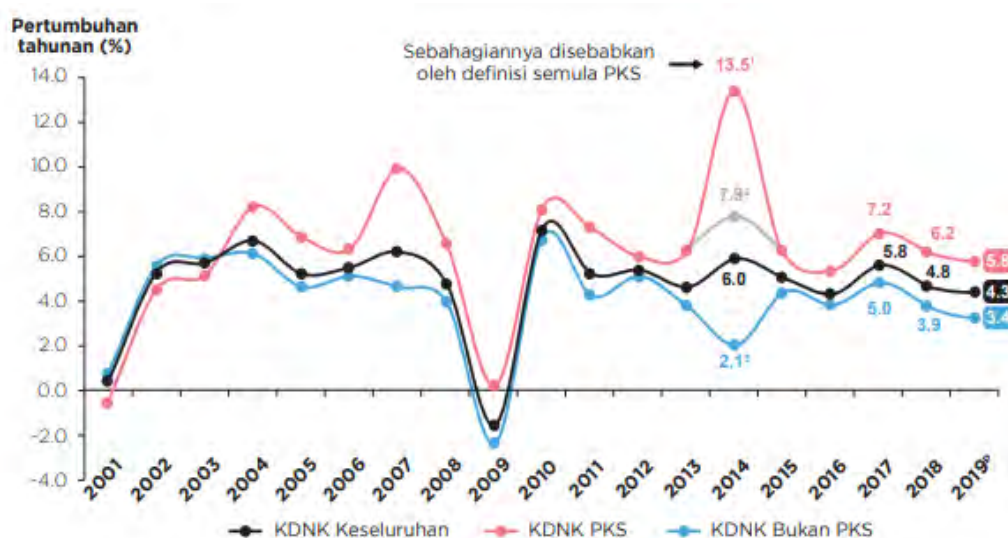
Pertumbuhan KDNK PKS berkembang pada kadar sederhana iaitu sebanyak 5.8% pada tahun 2019 berbanding 6.2% pada tahun sebelumnya, sejajar dengan kelembapan ekonomi Malaysia pada tahun 2019 disebabkan oleh persekitaran ekonomi

global yang mencabar dan gangguan bekalan dalam negeri. Walau bagaimanapun, prestasi pertumbuhan PKS kekal lebih tinggi daripada KDNK keseluruhan dan KDNK Bukan PKS iaitu masing-masing mencatatkan pertumbuhan 4.3% dan 3.4% (Rajah 1.1). Perbandingan pertumbuhan KDNK PKS dan Bukan PKS menunjukkan bahawa PKS lebih fleksibel dan pantas untuk berubah berikutan saiz firma yang kecil, dimiliki secara persendirian dan secara relatifnya mempunyai struktur korporat yang lebih ringkas dan semuanya bermanfaat ketika menghadapi krisis (SME Corp., 2021)

Rajah 1.1

Pertumbuhan KDNK PKS, KDNK Bukan PKS dan KDNK Keseluruhan

(Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia dan SME Corp. Malaysia)

Memandangkan PKS merupakan tonggak ekonomi negara yang mewakili majoriti 98.5% daripada keseluruhan pertumbuhan perniagaan, bilangan pertumbuhan PKS yang tinggi di negara ini menunjukkan kemerosotan ekonomi pasti akan menjejaskan pelbagai sektor dan kemajuan ekonomi negara. Walau bagaimanapun, dalam

memelihara daya tahan ekonomi, pelbagai langkah rangsangan ekonomi akan memberi bantuan yang besar kepada isi rumah dan perniagaan. Langkah-langkah oleh Kerajaan seperti Pakej Rangsangan Ekonomi Prihatin Rakyat (PRIHATIN), Kita Prihatin, Pelan Jana Semula Ekonomi Negara (PENJANA) dan Pakej Bantuan Perlindungan Ekonomi dan Rakyat Malaysia (PERMAI) telah dilaksanakan untuk meningkatkan lagi landskap ekonomi dan memberi sokongan kepada perniagaan kecil (SME Corp., 2021).

Seterusnya, Belia pada peringkat umur 19-24 tahun merupakan antara segmen yang besar dalam populasi penduduk di Malaysia tahun 2020 dengan peratusan sebanyak 8.9% dengan jumlah populasinya sebanyak 2,893,000 orang melalui statistik yang di keluarkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia. Walau bagaimanapun, penyertaan generasi muda yang rendah dalam kerjaya keusahawanan memberi kesan kepada kadar pengangguran golongan remaja di Malaysia. Berdasarkan kepada Laporan Statistik Pekerjaan dan Perburuhan yang dikeluarkan oleh Kementerian Sumber Manusia belia yang berumur 19-24 tahun yang masih menggangur 217,300 orang daripada keseluruhan data pengangguran iaitu 733,000 dengan golongan lelaki mencecah 126,300 orang dan 91,000 bagi golongan wanita. Hal ini menunjukkan hampir 30% jumlah pengangguran dipenuhi oleh golongan belia. Berdasarkan statistik peratusan pengangguran dari tahun ke tahun, juga telah menunjukkan peningkatan beberapa tahun kebelakangan ini, iaitu pada tahun 2017 (10.8%), 2018 (10.9), 2019 (10.5%), 2020 (12%) dan tahun 2021 dengan 11.3%.

Perkara ini amat merungsingkan, apabila generasi-generasi muda yang bakal memimpin negara untuk 10-15 tahun akan datang tetapi masih belum mempunyai hala tuju yang jelas. Oleh yang demikian, bagi membendung perkara ini terus menerus membelenggu nasib anak muda ini, pihak-pihak berkepentingan perlu mengambil tindakan segera menjalankan polisi dan dasar yang dapat membantu dan mempertingkatkan potensi belia dalam negara ini (Kementerian Sumber Manusia, 2022).

Berfokus kepada perspektif kajian, keusahawanan sebenarnya mampu membentuk masyarakat yang tidak hanya berfokus kepada penggunaan teknologi tetapi juga menjadi penyumbang kepada peradaban ilmu pengetahuan. Hal ini menggambarkan penerapan budaya keusahawanan dalam masyarakat menjadi asbab kepada kebolehan masyarakat menempuh pelbagai cabaran (Iklima Husna & Toh, 2019). Menurut Frederick et al. (2013) dan Kuratko (2005) menyatakan negara yang memiliki ramai usahawan menunjukkan negara tersebut memiliki tingkat perkembangan ekonomi yang lebih baik dan tinggi. Perkara ini disokong oleh Zaidatul Akmaliah & Habibah (1997) mereka menyatakan bahawa para usahawan dapat membantu negara berkembang makmur, dengan kata lain, mereka dapat menyumbangkan keringat tenaga kepada pembangunan dan ekonomi negara.

Demi mencapai tahap pencapaian seperti negara maju lain, Malaysia perlu lebih proaktif dalam menggunakan sumber-sumber dan aset yang ada supaya dapat membantu meningkatkan kadar pertumbuhan ekonomi negara melalui kewujudan peluang-peluang pekerjaan yang baharu (Mohamad Saidi & Norasmah, 2019). Prinsip

keusahawanan terhadap pembangunan ekonomi bukan sekadar melibatkan kepada peningkatan pengeluaran dan pendapatan per kapita. Hal ini juga, melibatkan pengambilan inisiatif untuk membentuk perubahan dalam struktur perdagangan dan persatuan kerja. Perubahan ini berjalan seiring dengan pertumbuhan dan peningkatan pengeluaran suatu negara. Malaysia kini bergerak ke arah sebuah negara mampan, dan semakin aktif untuk mempromosikan keusahawanan di kalangan masyarakat, terutama golongan belia dan bumiputera. Selain menjadi sebuah negara yang maju, Malaysia juga sedaya upaya mencari alternatif untuk mengurangkan rakyat yang berpendapatan di bawah paras kemiskinan serta merapatkan jurang ekonomi antara kumpulan masyarakat. Hasrat ini telah wujud sejak tahun 1970-an melalui Dasar Ekonomi Baru (DEB) dan berterusan sehingga ke hari ini (Unit Perancangan Ekonomi, 2010).

Pembangunan keusahawanan ini telah diberikan perhatian yang serius sejak pengenalan terhadap DEB dasar ini telah dijadikan agenda penting negara melalui pendekatan serampang dua mata iaitu membasmi kemiskinan dan menyusun semula masyarakat. Walau bagaimanapun, matlamat untuk mewujudkan dan membangunkan kelompok masyarakat perdagangan dan perindustrian yang berdaya maju dan berdaya saing masih belum tercapai (Nor Mohamed, 2013). Dalam konteks ini, strategi tersebut telah diteruskan melalui Dasar Pembangunan Nasional (DPN) bermula tahun 1991 hingga tahun 2000 dan Dasar Wawasan Negara (DWN) bermula tahun 2001 hingga tahun 2010. Lanjutan itu, dasar ini telah diperhalusi lagi dan diperkembangkan mengikut peredaran teknologi masa kini dan diberi nama sebagai Dasar Keusahawanan Nasional 2030 (DKN) yang dilancarkan oleh Perdana Menteri Malaysia Ketujuh YAB Tun Dr. Mahathir Mohamad pada Julai, 2019. DKN telah dijadikan tunjang kepada

segala strategi untuk membentuk Malaysia sebagai Negara Keusahawanan menjelang 2030.

Kini, kesan pembangunan keusahawanan sangat besar dirasai ke atas struktur syarikat besar dan kerajaan di seluruh dunia. Teknologi canggih telah memendekkan jarak antara pasaran secara drastik, dan pembekal di seluruh dunia kini menghadapi persaingan yang lebih sengit. Persaingan global yang kuat mempercepatkan pemudahan proses kerja, menyebabkan kehilangan banyak pekerjaan. Oleh itu, risiko terhadap pekerjaan dan peluang membina pekerjaan baru juga akan muncul. Apabila bekerja untuk organisasi sudah tidak relevan lagi, orang ramai mula mencari alternatif menjadi bos sendiri. Melalui perkembangan teknologi yang semakin canggih, penawaran pekerja menjadi semakin luas dan seterusnya memaksa kerajaan mencari sumber-sumber luar untuk menyediakan pekerjaan yang lebih banyak di pasaran. Kesemua faktor ini secara tidak langsung akan meningkatkan bilangan usahawan kecil dan sederhana dalam negara.

Menurut Malhotra et al. (2002) Pengembangan keusahawanan tidak semata-mata mengenai pertumbuhan individu atau pengembangan kelompok, tetapi juga mencakupi kepada proses dan penglibatan agensi yang terlibat. Oleh itu, program pembangunan dan pemeraksanaan keusahawanan dari pihak berkepentingan terhadap kalangan pelajar seharusnya berfokus kepada pembentukan modal insan yang berkemahiran tinggi dalam bidang keusahawanan dan pengurusan. Oleh itu, cadangan dari kajian Mohamad Saidi dan Norasmah (2019) pihak sekolah perlu fokus dalam menyediakan objektif kurikulum pendidikan yang dapat menerapkan pelajar dengan

ciri-ciri keusahawanan seperti kemahiran, pengetahuan, tingkah laku, sikap keusahawanan bagi melahirkan masyarakat yang terlibat dalam bidang keusahawanan. Begitu juga Rosique-Blasco et al., (2016) menganggap penting untuk menggabungkan kemahiran keusahawanan di peringkat awal pendidikan. Hal ini selari dengan golongan pelajar sekolah menengah yang merupakan kumpulan yang sedang menentukan jenis bidang yang akan diceburi apabila ingin menyambung pelajaran di peringkat institusi pendidikan tinggi atau membina kerjaya mereka di masa hadapan.

Melihat kepada perkembangan ini, bidang keusahawanan perlu digilap dan dipupuk sejak di bangku persekolahan lagi. Pendidikan keusahawanan sangat penting untuk meningkatkan keberhasilan pembangunan sosioekonomi dan berkembang mampan kerana keusahawanan merupakan kombinasi dari tindakan, inisiatif, ketekunan, komitmen, organisasi dan kreatif dalam pelaksanaan kegiatan secara produktif. Menurut Fuchs et al. (2008) sekolah memainkan peranan utama dalam memupuk kemahiran pelajar untuk melahirkan lebih ramai usahawan pada masa hadapan. Sehubungan dengan itu, kementerian dan organisasi terkait perlu memastikan bahawa hasrat besar ini dipenuhi secara kerjasama dengan melaksanakan program-program yang dapat meningkatkan kemahiran dan memberi pendedahan kepada pelajar dalam bidang keusahawanan.

Bagi memupuk minda keusahawanan dalam kalangan generasi muda Malaysia, menjadi keperluan memasukkan pendidikan keusahawanan sebagai mata pelajaran dalam kurikulum semua institusi pendidikan rendah, menengah dan pengajian tinggi (termasuk latihan vokasional) di Malaysia (Zamberi Ahmad, 2013). Justeru, pendidikan

keusahawanan di Malaysia telah bermula seawal peringkat sekolah rendah yang disesuaikan dalam mata pelajaran matematik. Hal ini berterusan di peringkat menengah rendah melalui subjek kemahiran hidup bersepadu yang bermula pada tahun 1991. Pelbagai usaha untuk mempromosikan budaya keusahawanan diteruskan antaranya di peringkat menengah atas di mana pelajar diberi peluang untuk mengambil mata pelajaran elektif yang berkaitan dengan keusahawanan.

Menurut Zainalabidin et al. (2012) matlamat keusahawanan di peringkat sekolah adalah untuk memupuk pelajar sebagai pencipta pekerjaan dan bukan pencari kerja. Oleh itu, beberapa pengkaji telah mencadangkan bahawa pengajaran keusahawanan perlu dilakukan pada peringkat awal pendidikan individu (Zamberi Ahmad, 2013). Tambahan lagi, Kementerian Pengajian Tinggi di Malaysia telah meramalkan kira-kira 15% pelajar Malaysia yang belajar di peringkat pengajian tinggi akan menceburi bidang keusahawanan sebelum tamat pengajian (Bernama, 2017). Ini menunjukkan kepentingan pendidikan keusahawanan diperingkat yang lebih awal bagi membentuk individu yang bersiap siaga dan mampu berdikari mencari pendapatan sendiri sejajar dengan kehendak DKN 2030.

Melihat kepada sudut keberhasilan pelajar, program pendidikan keusahawanan memainkan peranan yang sangat penting dalam membantu proses pengukuhan kesedaran dan keberkesanan seorang pelajar (Afsaneh & Zaidatol, 2013; Heinonen & Poikkijoki, 2006; F. Wilson et al., 2007). Cheng et al. (2009) menunjukkan bahawa pendidikan keusahawanan di Malaysia gagal mempengaruhi pelajar untuk menyahut cabaran keusahawanan, disebabkan tahap pemahaman yang rendah tentang “apa itu

keusahawanan” dalam kalangan pelajar. Namun, peranan pendidikan keusahawanan sahaja tidak cukup dalam mengembangkan kemahiran keusahawanan pelajar (Anderson et al., 2012). Pernyataan Souitaris et al. (2007) juga menyokong permasalahan ini yang menyatakan keusahawanan perlu bersifat menyeluruh dan mendalam untuk diperlihatkan keberkesanannya. Hal ini kerana, kajian terhadap pendidikan keusahawanan mampu memberikan pemahaman yang lebih mendalam jika memperolehi konsep-konsep yang mendukung pembelajaran dan pengembangan keusahawanan. (Alain, 2013).

Seterusnya, kebanyakan kajian dalam bidang keusahawanan hanya menumpukan kepada aspek psikologi seperti ciri-ciri dan tingkah laku seseorang usahawan termasuk motivasi, kreativiti dan inovasi, keyakinan diri, lokus kawalan dalaman dan kesediaan menghadapi risiko (Abdullah, 2017). Adapun kajian yang dilakukan dalam aspek pendidikan keusahawanan kebanyakannya tertumpu kepada kesan pelaksanaan pendidikan keusahawanan terhadap pelajar di institusi pengajian tinggi (Mohamad et al., 2019; Rosna & Norasmah, 2018; Te Tie et al., 2019). Kajian berkaitan kaedah pendidikan keusahawanan di peringkat sekolah rendah dan menengah adalah kurang (Xu et al., 2016). Maka, teretusanya idea untuk penyelidik melakukan kajian terhadap pembangunan model keusahawanan sekolah yang boleh dijadikan panduan untuk melaksanakan latihan keusahawanan secara komprehensif di Malaysia.

Justeru itu, langkah kerajaan memperkenalkan pendidikan keusahawanan di peringkat yang lebih awal iaitu sekolah serta pusat pengajian tinggi merupakan langkah terbaik dalam menerapkan dan membudayakan keusahawanan di kalangan pelajar.

Keusahawanan seharusnya diperkembangkan secara lebih serius di peringkat awal persekolahan oleh pihak berkepentingan. Hal ini kerana, sekolah menjadi landasan terbaik mengembangkan budaya keusahawanan dalam kalangan generasi muda kini. Marques et al., (2012) juga telah menyerlahkan keperluan bagi kerajaan dan penggubal dasar untuk mengambil maklum cara yang paling sesuai untuk mengintegrasikan pendidikan keusahawanan dalam program kurikulum sekolah menengah. Oleh itu, model keusahawanan yang dibentuk ini secara tidak langsung akan menjadi panduan kepada pihak pengurusan sekolah untuk mengembangkan pembangunan keusahawanan sekolah selari dengan DKN 2030.

1.3 Pernyataan Masalah

Dasar Keusahawanan Nasional 2030 (DKN 2030) telah diperkenalkan sebagai satu panduan yang komprehensif untuk menyokong pembangunan keusahawanan di Malaysia agar pemegang taruh akan bertindak lebih responsif dan proaktif. Enam teras strategik di bawah DKN 2030 akan menjadi pemacu transformasi ekonomi inklusif dan komuniti keusahawanan negara. Dasar ini merupakan cerminan kesungguhan dan iltizam kerajaan untuk merealisasikan Malaysia sebagai negara keusahawanan unggul menjelang tahun 2030 nanti. Enam teras strategik ini juga telah dirangka untuk menyokong sepenuhnya kepada lima objektif utama yang telah ditetapkan dibawah DKN 2030. Lima objektif utama yang telah ditetapkan di bawah DKN 2030 adalah:

- 1) Mewujudkan ekosistem keusahawanan yang holistik dan kondusif bagi menyokong agenda pembangunan sosioekonomi Malaysia yang inklusif, seimbang dan mapan.
- 2) Membentuk masyarakat Malaysia yang berpemikiran dan berbudaya keusahawanan.
- 3) Meningkatkan bilangan usahawan yang berkualiti, berdaya maju, berdaya tahan, berfikiran global dan kompetitif.
- 4) Mempertingkatkan keupayaan perusahaan mikro, kecil dan sederhana dan koperasi.
- 5) Menjadikan keusahawanan sebagai kerjaya pilihan.

Berdasarkan lima objektif ini, jelas menunjukkan bahawa pihak kerajaan sangat komited untuk menjadikan negara Malaysia sebuah negara yang bersaing maju dan terus berkembang dalam bidang keusahawanan. Teras strategik pertama adalah membudayakan keusahawanan dalam segenap lapisan masyarakat dengan tujuan menjawab persoalan bagaimana cara untuk membudayakan keusahawanan dalam kalangan rakyat Malaysia. Sifat kreatif, inovatif, berani mengambil risiko dan peluang sebagai asas kepada budaya keusahawanan akan diterjemahkan dalam bentuk pelaksanaan dan pemangkin perubahan. Maka penglibatan golongan pelajar di peringkat sekolah rendah, menengah, institut pendidikan tinggi dan masyarakat umum akan memupuk bakat yang mempunyai pemikiran, atribut dan nilai keusahawanan yang mantap. Penglibatan golongan sasar yang berbeza latar belakang memerlukan model pelaksanaan keusahawanan yang berbeza agar ianya lebih berfokus.

Seterusnya, pelaksanaan DKN 2030 tidak bergerak secara sendirian, kewujudan Wawasan Kemakmuran Bersama 2030 (WKB 2030) telah membantu secara tidak langsung kepada pembangunan modal insan yang inklusif. Matlamat utama WKB 2030 adalah untuk menyediakan taraf hidup yang wajar kepada semua rakyat Malaysia menjelang tahun 2030, melalui penekanan kepada peningkatan produktiviti merupakan salah satu pemacu kepada pembangunan ekonomi di samping memperkukuhkan pertumbuhan ekonomi sedia ada. Dasar inklusif ini akan menstruktur semula ekonomi ke arah yang lebih progresif, berpaksikan ilmu dan bernilai tinggi dengan penyertaan masyarakat yang menyeluruh di semua peringkat.

Tambahan lagi, kerajaan Malaysia telah mewajibkan kesemua universiti sektor awam menawarkan kursus keusahawanan dan kerajaan juga telah menyediakan mekanisme serta dasar sokongan untuk mahasiswa memupuk budaya keusahawanan di universiti. Laporan dari '*Global Entrepreneurship Monitor*' (GEM) niat keusahawanan dalam kalangan pelajar-pelajar di universiti dalam Malaysia agak lemah dan mereka tidak mahu menjadikan keusahawanan sebagai kerjaya pilihan (Bazkiaei et al., 2021). GEM juga menunjukkan hampir 60% rakyat Amerika berpendapat bahawa bidang usahawan mempunyai potensi yang besar dan sangat menguntungkan berbanding dengan negara rantau Asia yang lain. Kebanyakan negara-negara yang dikaji mempunyai bawah 41% untuk meraih peluang dalam bidang usahawan. Hal Ini menunjukkan peratusan penglibatan rakyat Amerika Syarikat dalam bidang usahawan berada pada tahap yang lebih tinggi (Ismail @ Hj Ja'far et al., 2021).

Situasi ini berbeza di Malaysia kerana bidang keusahawanan tidaklah dilihat sebagai satu bidang kerjaya yang hebat di mata masyarakat jika dibandingkan dengan bidang lain seperti jurutera, arkitek, peguam atau doktor (Nasharudin & Harun, 2010). Bagi membendung isu ini, pembangunan keusahawanan di peringkat anak muda perlu dipergiatkan oleh kerajaan untuk terus memacu pertumbuhan ekonomi, penciptaan pekerjaan dan inovasi dalam pekerjaan (Obschonka et al., 2017). Menurut Nungsari et al. (2021) kerajaan dan pembuat dasar di seluruh dunia percaya bahawa peningkatan tahap keusahawanan dalam kalangan anak muda boleh dicapai melalui pendidikan dan latihan keusahawanan.

Pembangunan dalam pendidikan keusahawanan ini memerlukan pelaburan yang besar dari segi sumber dan masa negara, melibatkan pelbagai pihak berkepentingan seperti kerajaan, pihak universiti, pihak sekolah, penggubal dasar, organisasi bukan kerajaan dan pembiaya (Nungsari et al., 2021). Oleh itu, teramat penting untuk memahami mekanisme dan perkara-perkara yang dapat mempengaruhi belia atau anak muda menjadi usahawan yang berkualiti, di samping memaksimumkan pulangan pelaburan dalam pembangunan ini secara berkesan dan seterusnya mencapai hasil ekonomi yang positif. Walaupun perkembangan terhadap pembangunan pendidikan keusahanawan ini luas tetapi penyelidikan empirikal mengenai kesannya telah menghasilkan keputusan yang bercanggah terutama di peringkat universiti dan peringkat sekolah (Oosterbeek et al., 2010).

Pelaksanaan keusahawanan di sekolah bergantung kepada dialog dan bukannya monolog, aktiviti yang dilaksanakan tidak pasif dan mempunyai disiplin dalam setiap pembelajaran serta tidak hanya membahagikan sepenuhnya pengetahuan kepada satu perkara sahaja. Norberg (2017) telah mencadangkan bahawa dalam membentuk pelajar menjadi usahawan yang proaktif, pendidikan mereka perlu merangkumi proses pembelajaran berasaskan pengalaman, menyepadukan kaedah pengajaran akademik dan praktikal, dan sekolah memberi lebih banyak peluang kepada pelajar untuk membangunkan kemahiran keusahawanan.

Seterusnya, pembentukan seorang usahawan adalah melalui pelbagai faktor dan ciri-ciri profil tertentu. Namun, tidak semua sifat dan faktor itu diperlukan dalam melahirkan seorang usahawan (Zainalabidin et al., 2012). Memandangkan penghasilan model yang berfokus kepada sekolah, komponen seperti pelbagai demografi, latar belakang keluarga personaliti, dan kemahiran individu perlu diambil kira untuk menilai kecenderungan keusahawanan dalam diri pelajar (Draksler & Širec, 2018; Nabi et al., 2017). Perkara ini dipersetujui oleh Turner dan Mulholland (2017), potensi pelajar untuk berkecimpung dalam keusahawanan berlatarbelakangkan faktor sosioekonomi, sosiobudaya, individu dan psikologi yang saling berkait rapat dalam menimbulkan keputusan untuk bekerja sendiri atau menjadi pekerja.

Kajian Rosique-Blasco et al., (2016) juga menunjukkan faktor sosiobudaya seperti model peranan dan imej ahli perniagaan mempengaruhi cara pelajar sekolah menengah memilih kerjaya keusahawanan. Model peranan dan mentor sangat membantu kepada perkembangan pelajar kearah keusahawanan. Hal ini kerana, mereka

memberi inspirasi kepada pelajar dalam persekitaran di mana mereka boleh bertemu dan bertukar-tukar idea yang membawa kepada kesan jangka panjang (Adesola et al., 2019). Implikasinya, pelajar dapat mengenal pasti dengan lebih baik pilihan kerjaya dan bidang yang ingin diceburi pada masa hadapan nanti.

Selain itu, seseorang pelajar yang bercita-cita menjadi usahawan berkemungkinan menghadapi halangan mendapatkan infrastruktur fizikal dan sumber kewangan untuk memulakan perniagaan (Meyer & Peng, 2005). Menurut Manolova et al. (2019) kesukaran mengakses modal kewangan luar seperti pinjaman perniagaan yang disokong kerajaan menjadikan mereka lebih bergantung kepada sumber lain melalui modal sendiri ataupun pendapatan ibu bapa sebagai alternatif. Tambahan lagi, penawaran pelbagai perkhidmatan seperti ruang penjualan (inkubator), infrastruktur dan sokongan pihak pentadbiran sekolah boleh membantu mempercepatkan proses permulaan perniagaan (Harima et al., 2020).

Di samping itu, sokongan pentadbiran sahaja tidak cukup, kajian Birdthistle et al. (2016) menyatakan guru dianggap sebagai ejen perubahan penting dalam menjadikan pendidikan keusahawanan lebih tersedia di sekolah pada hari ini melalui perkongsian pengalaman mereka dalam penglibatan program keusahawanan. Neck & Greene (2011) telah menekankan bahawa pendidik mempunyai tanggungjawab untuk membangunkan penemuan, penaakulan, dan pelaksanaan kemahiran pelajar supaya mereka boleh cemerlang dalam persekitaran yang tidak menentu. Manakala, Lackéus, (2015) membincangkan keperluan untuk dihubungkan dengan persekitaran di luar, berinteraksi dan belajar daripada budaya masyarakat, pasaran dan ahli profesional.

Sehubungan dengan itu, sokongan professional ini membawa kepada pembangunan perhubungan dengan kenalan baharu, dan memperluaskan julat dan nilai sumbangan daripada rakan kongsi luar (Birdthistle et al., 2016).

Berkaitan dengan sekolah, pendekatan dalam pembelajaran juga memainkan peranan penting kearah membentuk pelajar berkeusahawanan. Menurut Tessema Gerba (2012) pendekatan pedagogi tradisional telah sekian lama digunakan secara dominan dalam pendidikan keusahawanan oleh para pendidik, sehinggakan kaedah tradisional ini telah dikritik kerana terlalu menekankan teori berbanding aspek praktikal. Justeru itu, strategi pembelajaran melalui pengalaman yang terdiri daripada latihan amali, simulasi pengurusan, main peranan, pengalaman berstruktur dan analisis kes merupakan antara pendekatan baharu yang telah dianjurkan untuk melaksanakan pengajaran keusahawanan di peringkat sekolah (Fulgence, 2015).

Ramai penyelidik dan pembuat dasar bersetuju bahawa pendidikan keusahawanan harus dimasukkan dalam semua fasa sistem pendidikan (Rosique-Blasco et al., 2016). Namun begitu, pelaksanaan dan pembangunan keusahawanan dalam kalangan pelajar di sekolah rendah dan menengah masih lagi tidak mempunyai model pelaksanaan yang komprehensif (Hardy et al., 2015). Tambahan pula, kebanyakan penyelidikan lebih cenderung untuk mengkaji pelaksanaan dan kesan aktiviti keusahawanan di peringkat institusi pendidikan tinggi seperti peringkat pra-universiti, Rosna & Norasmah (2018), kolej komuniti, Te Tie et al. (2019) dan peringkat universiti, Mohamad et al. (2019). Terdapat beberapa kajian di peringkat sekolah seperti kesediaan guru-guru melaksanakan aktiviti keusahawanan di sekolah, Khalid et al. (2012),

keberkesanan program keusahawanan, Sinar et al. (2018), dan integrasi pemikiran keusahawanan dalam pengajaran, Z. Ishak et al. (2014), namun hanya tertumpu terhadap kesan program keusahawanan kepada pelajar dan warga sekolah. Ketidakteragamaan model keusahawanan sekolah yang dilaksanakan menyebabkan hasil kajian tidak berjaya memberikan cadangan komprehensif kepada penambahbaikan yang boleh diberi perhatian oleh pihak pemegang taruh dan berkepentingan.

Model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) di Malaysia amat penting agar pelaksanaan program pembangunan keusahawanan sekolah menjadi lebih tersusun dan boleh diadaptasi di peringkat nasional demi menyokong pelaksanaan DKN 2030. Data terkini yang dikeluarkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) sehingga Mei 2019 menunjukkan terdapat 2,438 sekolah menengah dan 7,773 sekolah rendah berdaftar. Bilangan pelajar pula ada berjumlah 4,939,959 orang yang terdiri 205,199 pelajar peringkat prasekolah, 2,727,068 peringkat rendah dan 2,007,692 peringkat menengah. Komposisi pelajar peringkat menengah yang menghampiri 40% menunjukkan signifikan nilai untuk melaksanakan pembangunan modal insan yang selari dengan pelan jangka panjang Wawasan Kemakmuran Bersama yang akan dinilai pada tahun 2030.

Seterusnya, pendidikan keusahawanan amat signifikan dan menjadi pemangkin kepada fokus pembangunan, sejajar budaya negara keusahawanan kata Dr Oswald Timothy Edward yang merupakan pensyarah kanan, Fakulti Pengurusan dan Perniagaan, Universiti Teknologi MARA (UiTM) Johor dalam akhbar Berita Harian

(Edward, 2019). Tambahan beliau lagi, usaha memperkenalkan pendidikan keusahawanan perlu diperkasa supaya generasi muda ceka bertunjang menongkah arus Revolusi Industri 4.0 (IR 4.0). Dalam konteks alaf IR 4.0, keusahawanan bukan semata-mata menceburkan diri dalam perniagaan. Walaupun perniagaan menjadi sumber pendapatan terbaik, peniaga tidak mempunyai jaminan bahawa perniagaan yang mereka jalankan pasti akan berjaya. Penyelidikan telah membuktikan 90 peratus perniagaan dibangunkan akan lingkup dalam tempoh tiga tahun kerana saingan keusahawanan yang rendah, kekurangan pengalaman, modal pusingan rendah dan pengurusan tidak baik (Edward, 2019). Perkara ini memperlihatkan kepada kita bahawa keperluan kepada pihak-pihak tertentu untuk mengambil inisiatif tersendiri dalam menghasilkan modal insan yang berkualiti bermula diperingkat yang lebih awal iaitu peringkat sekolah.

Melalui pembentangan Belanjawan 2020, kerajaan telah menunjukkan keseriusan dalam memperkasakan dan membangunkan keusahawanan dengan memeruntukan sebanyak RM445 juta untuk semua pembangunan dan peningkatan kemahiran keusahawanan melalui agensi seperti Perbadanan Usahawan Nasional Berhad (PUNB), SMECorp, TEKUN Nasional, SME Bank dan Pelaburan Hartanah Berhad. Hal ini menunjukkan, hasrat kerajaan Malaysia untuk menjadi sebuah negara maju dalam bidang keusahawanan ini begitu jelas dan dirancang dengan baik. Di samping itu, melalui pengenalan dasar pembangunan jangka panjang seperti Dasar Keusahawanan Nasional 2030 dan Wawasan Kemakmuran Bersama 2030 memberikan petunjuk bahawa kerajaan sangat memberikan perhatian kepada pembangunan keusahawanan.

Tuntasnya, tugas berat ini perlu dipikul oleh semua pihak terutama pemegang taruh yang terlibat dengan pembangunan modal insan seperti Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM), Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi dan Kementerian Hal Ehwal Ekonomi. Walau bagaimanapun, latihan dan kajian keusahawanan yang banyak tertumpu kepada peringkat insituti pengajian tinggi seolah-olah menggambarkan tiada usaha awal untuk menyediakan generasi Malaysia yang mempunyai minda keusahawanan di peringkat sekolah. Jelas dinyatakan, pelajar sekolah menengah berada pada usia yang ideal untuk memupuk sikap terhadap keusahawanan, meningkatkan pengetahuan dan kebolehan keusahawanan mereka (Londono et al., 2021). Terdapat juga jurang dalam literatur pakar yang menyebabkan beberapa ketidakpastian pelaksanaan program keusahawanan sekolah (Elert et al., 2015). Perkara ini telah menimbulkan kerisauan apabila tidak ada panduan yang khusus dalam pelaksanaan keusahawanan di peringkat sekolah terutama di Malaysia. Jesteru, amat penting untuk memperkenalkan satu model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang dapat dijadikan panduan kepada pembangunan modal insan yang menjurus kearah perkembangan keusahawanan.

1.4 Objektif Kajian

Model keusahawanan ini perlu dikaji dengan lebih mendalam untuk mengetahui mengapa masyarakat Malaysia, khususnya golongan muda, kurang cenderung untuk

melibatkan diri ke arah keusahawanan. Model manakah yang akan memberi pengaruh ke atas kecenderungan keusahawanan golongan muda? Jika dilihat kepada pendekatan kerajaan membudayakan keusahawanan di sekolah, usaha ini bukan sahaja dapat memberikan pengalaman sebenar dunia keusahawanan kepada golongan muda, malah dapat menjadi satu anjakan paradigma dalam melahirkan lebih ramai usahawan baharu pada masa hadapan. Oleh itu, kajian ini dijalankan bertujuan untuk mencapai tiga objektif tersebut:

1. Mengenalpasti komponen model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang sesuai dengan persekitaran sekolah menengah.
2. Menentukan komponen model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang bersesuaian terhadap persekitaran sekolah menengah.
3. Menentukan hubungan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang dibina terhadap keberkesanan aktiviti keusahawanan di sekolah.

1.5 Persoalan Kajian

Berdasarkan kepada isu-isu yang dibangkitkan dalam permasalahan kajian, beberapa persoalan kajian telah dibentuk untuk dijadikan sebagai tunjang kepada kajian yang dilaksanakan ini. Mewujudkan sebuah model keusahawanan yang efisien kepada golongan muda perlu diteliti dengan baik agar pelaksanaannya memberi kesan yang mendalam dan berpanjangan kepada negara dan bangsa. Justeru itu, tiga persoalan kajian telah dibentuk iaitu:

1. Apakah komponen model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang sesuai dengan persekitaran sekolah menengah?
2. Adakah komponen personaliti individu, budaya, dasar kerajaan, inkubator, idola, sokongan profesional, bakat kemahiran, pendidikan keusahawanan, sumber kewangan, mentor dan latar belakang keluarga akan menjadi subkonstruk dalam membentuk model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*)?
3. Adakah terdapat hubungan diantara komponen model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang dibina dengan keberkesanan keusahawanan sekolah?

1.6 Hipotesis Kajian

Bagi membangunkan hipotesis terhadap kajian ini, beberapa pembolehubah telah dikenalpasti sebagai komponen yang menyumbang kepada pembinaan model keusahawanan (*schoolpreneur*). Beberapa hipotesis kajian dibina untuk menjawab kepada persoalan kajian diatas seperti berikut:

Hipotesis alternatif yang dibina:

H_{a1}: Komponen personaliti individu menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a2}: Komponen budaya menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a3}: Komponen dasar kerajaan menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a4}: Komponen inkubator menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a5}: Komponen idola menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a6}: Komponen sokongan professional menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a7}: Komponen bakat kemahiran menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a8}: Komponen pendidikan keusahawanan menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a9}: Komponen sumber kewangan menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a10}: Komponen mentor menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a11}: Komponen latar belakang keluarga menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*).

H_{a12}: Model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) mempunyai hubungan secara langsung dan signifikan terhadap keberkesanan keusahawanan sekolah.

Jadual 1.1

Ringkasan Objektif Kajian, Persoalan Kajian dan Hipotesis Kajian

Bil	Objektif Kajian	Persoalan Kajian	Hipotesis Kajian
1	Mengenalpasti komponen model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) yang sesuai dengan persekitaran sekolah menengah.	Apakah komponen model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) yang sesuai dengan persekitaran sekolah menengah?	
2	Menentukan komponen model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) yang bersesuaian terhadap persekitaran sekolah menengah.	Adakah komponen personaliti individu, budaya, dasar kerajaan, inkubator, idola, sokongan profesional, bakat kemahiran, pendidikan keusahawanan, sumber kewangan, mentor dan latar belakang keluarga akan menjadi subkonstruk dalam membentuk model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>)?	H_{a1}: Komponen personaliti individu menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a2}: Komponen budaya menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a3}: Komponen dasar kerajaan menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a4}: Komponen inkubator menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a5}: Komponen idola menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a6}: Komponen sokongan professional menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a7}: Komponen bakat kemahiran menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>).

Bil	Objektif Kajian	Persoalan Kajian	Hipotesis Kajian
			H_{a8}: Komponen pendidikan keusahawanan menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a9}: Komponen sumber kewangan menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a10}: Komponen mentor menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>). H_{a11}: Komponen latar belakang keluarga menjadi subkonstruk kepada pembentukan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>).
3	Menentukan hubungan model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) yang dibina terhadap keberkesanan aktiviti keusahawanan di sekolah.	Adakah terdapat hubungan diantara model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) yang dibina dengan keberkesanan keusahawanan sekolah?	H _{a12} : Model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) mempunyai hubungan secara langsung dan signifikan terhadap keberkesanan keusahawanan sekolah Model keusahawanan sekolah (<i>schoolpreneur</i>) memberi kesan dan bertindak signifikan terhadap keberkesanan keusahawanan sekolah.

1.7 Kerangka Konseptual Kajian

Kerangka konsep kajian ini telah melibatkan teori dan model kajian lepas yang dijadikan tunjang kepada pembentukannya. Teori yang terlibat ialah teori perlakuan terancang yang dipelopori oleh Icek Azjen pada tahun 1988 dan teori efektivasi oleh Professor Saras Sarasvathy pada tahun 2001. Antara model yang terlibat pula ialah model Isenberg (2010), model Feld (2012) dan model Spigel (2017). Pemilihan teori dan model ini telah dilakukan oleh penyelidik sendiri melalui pembacaan sorotan kajian-kajian lepas yang telah dilakukan.

Sehubungan dengan itu, teori perlakuan terancang secara ringkasnya menunjukkan keinginan peribadi dan kemahiran dalam diri seseorang akan menjadi titik permulaan ke arah kecenderungan individu menceburi sesuatu bidang (Engle et al., 2010). Oleh hal yang demikian, membentuk modal insan yang berjiwa keusahawanan perlu melihat kepada keupayaan dan kecenderungan individu tersebut membentuk diri mereka ke arah itu. Teori efektivasi pula membawa kepada cara seseorang individu mendekati sesuatu pembuatan keputusan dan bertindak balas terhadap keputusan yang telah dibuat (Bitga et al., 2020). Erti kata lain, seorang individu yang ingin menceburi bidang keusahawanan seharusnya perlu untuk menyiapkan diri ke arah menjadi seorang usahawan dan meneliti segala perkara dan faktor yang dapat membentuk dirinya sebagai usahawan yang berjaya.

Di samping itu, model-model yang telah dipilih mempunyai kesinambungan antara faktor-faktor di dalam model yang dapat mewujudkan ekosistem keusahawanan yang berjaya, tetapi perlu berfokus untuk memahami keadaan tempatan dan nilai mereka dalam mewujudkan ekosistem keusahawanan secara beransur-ansur (Isenberg, 2010). Menurut Feld (2012) sembilan faktor yang dikeluarkan dalam model beliau merupakan aspek penting kepada kejayaan sesebuah ekosistem keusahawanan. Spigel (2017) juga telah menyenaraikan faktor-faktor dalam model beliau kepada tiga atribut yang dapat memberi faedah dan sumber daya kepada usahawan untuk membentuk ekosistem keusahawanan.

Tujuan utama kajian ini dijalankan adalah untuk membentuk sebuah model keusahawanan sekolah berdasarkan faktor-faktor yang terdapat dalam tiga model kajian lepas yang akan menjadi komponen atau subkonstruk dalam membentuk model kesusahawanan sekolah tersebut. Namun begitu, faktor-faktor yang terdapat dalam ketiga-tiga model ini tidak akan digunakan kesemuanya dalam pembentukan model kajian ini kerana akan dilihat kepada kesesuaian yang boleh diguna pakai dalam konteks sekolah. Oleh yang demikian, kerangka konseptual kajian yang telah dibentuk dapat dilihat dalam rajah 1.2.

Selanjutnya, kajian ini akan menentukan model keusahawanan sekolah yang dibina mempunyai hubungan secara langsung atau tidak langsung terhadap keberkesanan keusahawanan sekolah. Penyelidikan ini menggunakan dua jenis konstruk kajian iaitu konstruk tidak bersandar dan konstruk bersandar. Konstruk tidak bersandar (*exogenous*) dalam kajian ini adalah model keusahawanan sekolah yang

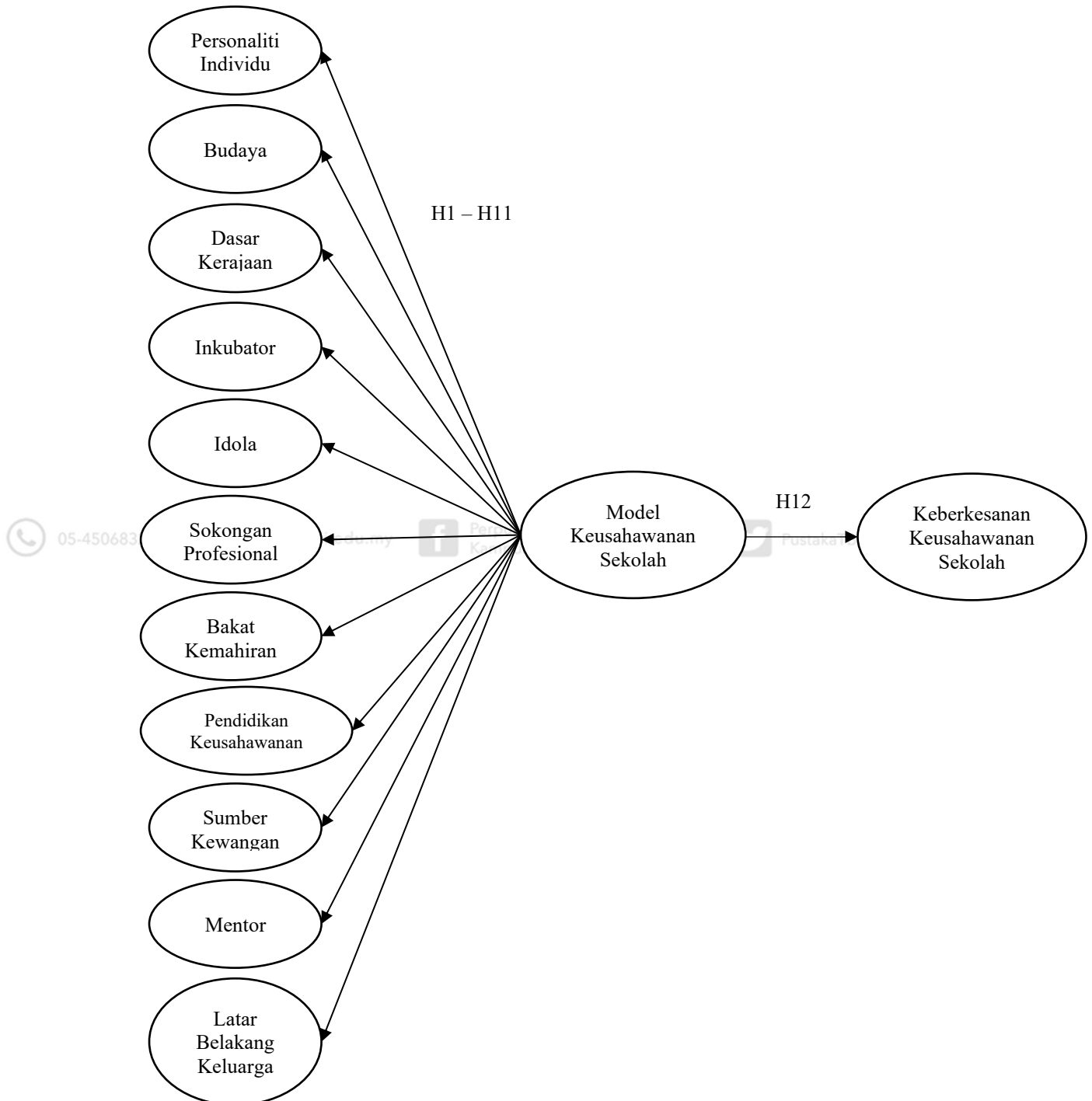

diwakili oleh 11 subkonstruk yang berkemungkinan akan membentuk model keusahawanan sekolah tersebut iaitu personaliti individu, budaya, dasar kerajaan, inkubator, idola, sokongan profesional, bakat kemahiran, pendidikan keusahawanan, sumber kewangan, mentor, dan latar belakang keluarga. Manakala, konstruk bersandar (*endogenous*) adalah keberkesanan keusahawanan sekolah.

Rajah 1.2

Kerangka Konseptual Kajian

1.8 Kepentingan Kajian

Secara umumnya pelaksanaan kajian pembangunan model keusahawanan sekolah ini akan memberi sumbangan terhadap aspek polisi/praktikal, metodologi dan teoritikal. Melalui aspek polisi/praktikal, model keusahawanan yang dihasilkan ini akan menjadi panduan kepada pihak pengurusan sekolah untuk menggerakkan aktiviti keusahawanan sekolah. Model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) ini menekankan pentingnya bentuk aktiviti yang perlu dirancang, penglibatan pemegang taruh dan sistem sokongan kepada kejayaan latihan keusahawanan sekolah akan menjadi pemangkin pencapaian DKN 2030.

Seterusnya, dalam aspek metodologi pembinaan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) dilaksanakan melalui pendekatan kuantitatif. Penyelidik melaksanakan kaedah tinjauan dengan menggunakan borang soal selidik terhadap unit analisis yang terlibat dengan aktiviti keusahawanan di sekolah. Model yang dicadangkan juga akan mengambil kira faktor-faktor yang bersesuaian dengan persekitaran sekolah di Malaysia kerana model ini akan menjadi pelengkap inspirasi pembangunan model insan berkait keusahawanan di peringkat ini. Selain itu, pembinaan instrumen-instrumen baharu juga dapat dihasilkan secara fokus kepada pelaksanaan keusahawanan di sekolah.

Di samping itu, kajian ini menggunakan Teori Perlakuan Terancang Ajzen (1991) dan Teori Efektuasi Sarasvathy (2001) bagi membina model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*). Kebanyakan kajian dan latihan keusahawanan lebih tertumpu kepada pengeksploitasian peluang yang sedia dan mengandaikan bahawa peluang tersebut telah dikenal pasti (Mohamad Izzuan & Mohd Khata, 2017). Untuk mendapatkan kesan yang signifikan dalam jangka masa panjang, pembinaan karakter usahawan perlu dibina dalam jiwa pelajar terlebih dahulu seperti yang ditekankan sebagai niat dalam Teori Perlakuan Terancang. Pengukuhan kepada model yang akan dibangunkan akan digabungkan dengan Teori Efektuasi yang menekankan keupayaan untuk memanfaatkan peluang jangka panjang dan dalam kawalan usahawan.

Sehubungan dengan itu, pembangunan model keusahawanan ini akan memberi kesan yang lebih khusus kepada pembangunan masyarakat, ekonomi dan negara. Pembangunan modal insan memerlukan penglibatan masyarakat terutama sekali dalam kalangan anak muda dan belia yang berada di bangku sekolah. Model keusahawanan sekolah ini akan mengetengahkan pihak pemegang taruh dan peranan yang perlu dimainkan oleh masyarakat. Peranan yang jelas akan membantu masyarakat menyokong inisiatif yang dijalankan oleh pihak sekolah. Selain itu, WKB 2030 secara jelas mementingkan penglibatan penyertaan masyarakat yang menyeluruh di semua peringkat untuk penstrukturan ekonomi ke arah yang lebih progresif, berpaksikan ilmu dan bernilai tinggi. Model keusahawanan sekolah yang akan dihasilkan nanti akan membuktikan bahawa latihan dan pembudayaan keusahawanan di sekolah menengah menjadi pelengkap rangkaian pembangunan ekonomi secara inklusif.

Oleh hal yang demikian, kerajaan sebaik mungkin telah memberi perhatian yang khusus kepada pelaksanaan Pendidikan dan Latihan Teknikal dan Vokasional (TVET) sebagai pendekatan kepada pemerkasaan ekonomi negara. Pemerkasaan TVET ini perlu dilakukan mengikut acuan negara bersama pemerkasaan keusahawanan di peringkat sekolah.

1.9 Batasan Kajian

Kajian ini berfokus kepada pembentukan satu model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) yang akan dijadikan sebagai panduan untuk menggerakkan aktiviti keusahawanan di sekolah selari dengan Dasar Keusahawanan Nasional 2030. Kajian ini juga hanya melibatkan pelajar-pelajar di peringkat sekolah menengah berumur antara 13-17 tahun yang melaksanakan program keusahawanan di sekolah iaitu sekolah yang terlibat dengan Program Tunas Niaga (PROTUNe) dan Maktab Rendah Sains Mara (MRSM) di negeri Perak, Selangor dan Negeri Sembilan.

Maka, dapatan kajian ini tidak dapat menggambarkan secara konsisten ataupun menyeleruh komponen yang betul-betul perlu dalam melaksanakan aktiviti keusahawanan yang terbaik di peringkat sekolah. Di samping itu, atas faktor kekangan masa dan faktor penularan penyakit *coronavirus* (COVID-19) baru-baru ini, penyelidik tidak dapat untuk mendapatkan maklumat dari kesemua sekolah yang terpilih dalam kajian ini. Penyelidikan ini juga hanya menggunakan soal selidik dan dapatan kajian

terus bergantung sepenuhnya kepada tahap pengetahuan, ketulusan, kesungguhan dan kejujuran daripada para responden.

1.10 Definisi Operasional

1.10.1 Keusahawanan

Keusahawanan merupakan satu usaha perniagaan sendiri untuk memenuhi keperluan masyarakat dengan mengambil kira aspek risiko melalui pendekatan yang inovatif dan kreatif dalam mengenalpasti peluang yang muncul. Usahawan akan menjalankan aktiviti perniagaan yang berkebolehan, berkeupayaan, berkemampuan dan menguntungkan berdasarkan usaha dan sumber sedia ada (Zani et al., 2016). Dalam kajian ini, bidang keusahawanan didefinisikan sebagai suatu bidang yang perlu diberi perhatian oleh pihak-pihak tertentu untuk mewujudkan satu model yang komprehensif sebagai panduan dan rujukan yang akan memberi kesan kepada keberkesanan keusahawanan di sekolah.

1.10.2 Model

Model didefinisikan sebagai satu bentuk konsep yang digambarkan dalam bentuk grafik bagi memudahkan pembaca memahami proses kerja atau aktiviti yang dimaksudkan oleh penyelidik (Tracey & Morrow, 2012). Selain itu, model dapat dijemakan melalui bentuk rajah urutan, contoh berajah, rangka, struktur dan bentuk luaran yang dapat dilihat secara gambaran kesimpulan atau "*pictured description*" (Tunku Sarah, 1997). Justeru itu, definisi model dalam kajian ini membawa maksud suatu bentuk gambaran yang diwakili oleh beberapa komponen dalam kajian yang membentuk sebuah model keusahawanan sekolah. Oleh yang demikian, terbentuknya model ini untuk menjadi panduan dan rujukan kepada guru-guru sekolah menengah yang melaksanakan aktiviti keusahawanan agar dapat melaksanakan dengan lebih baik dan terurus.

1.10.2.1 Personaliti Individu

Berdasarkan Allport (1961) personaliti adalah sistem psiko-fisik dinamik yang memberikan gari panduan bagi individu untuk menentukan karakteristik perilaku yang sesuai dengan manusia dan lingkungan fisiknya. Oleh yang demikian, personaliti seseorang dapat dilihat sebagai dinamik apabila mereka mampu beradaptasi terhadap perubahan yang bergantung pada fizikal mereka. Dalam kajian ini, personaliti individu melihat kepada minat, keinginan, dan kecenderungan seseorang individu terhadap keusahawanan. Model Personaliti Big-Five juga menjadi panduan dalam pengkajian

faktor ini. Kajian daripada Zhou et al. (2019) menunjukkan model Big-Five (O+ , C+ , E , A- , N-) dapat membentuk seseorang individu menjadi usahawan berjaya.

1.10.2.2 Budaya

Budaya yang merupakan ciri kolektif, termasuk nilai dan norma, yang biasa dan dikongsi oleh sekelompok orang dan tidak nyata, namun, dapat dijelaskan dalam tingkah laku individu. Sebilangan besar penyelidikan dalam bidang keusahawanan telah mempertimbangkan pemboleh ubah budaya mengikuti konsep budaya Hofstede (1980). Konsep ini menunjukkan bagaimana budaya dimanifestasikan dalam pelbagai bentuk, dan bagaimana nilai budaya di peringkat individu atau masyarakat dipengaruhi oleh budaya nasional. Selain itu, refleksi budaya di peringkat individu juga penting terhadap pembangunan keusahawanan (Harms & Groen, 2017). Hal ini kerana, faktor budaya antara faktor yang mempengaruhi pilihan kerjaya yang dibuat seseorang (Moriano et al., 2012). Struktur membuat keputusan berbeza mengikut budaya telah menjelaskan mengapa budaya terbukti mempengaruhi seseorang dalam membuat keputusan kerjaya mereka (Babarović & Šverko, 2018; Barmeyer et al., 2019). Oleh itu, kajian ini akan membantu untuk menilai aspek budaya dikalangan pelajar yang menunjukkan kecenderungan mengikuti aktiviti keusahawanan di peringkat sekolah.

1.10.2.3 Dasar Kerajaan

Anderson (2015) telah menyatakan dalam buku beliau dasar adalah tindakan yang bertujuan diikuti oleh pelakon atau sekumpulan pelaku dalam menangani masalah yang menjadi perhatian. Manakala, Wilson (2013) pula telah menegaskan bahawa dasar adalah kenyataan atau tindakan kerajaan yang mencerminkan keputusan, nilai-nilai, atau matlamat pembuat dasar berwibawa. Berwibawa disini memmbawa maksud bahawa sebuah dasar itu dapat menyampaikan niat dan nilai yang disokong oleh kerajaan terhadap isu-isu berkepentingan kepada masyarakat dan negara. Dalam penyelidikan yang dibawa oleh penyelidik ini, dasar kerajaan akan berfokus kepada apakah sokongan yang diberikan oleh kerajaan dan undang-undang dan polisi yang dilaksanakan oleh kerajaan kepada usahawan-usahawan di peringkat sekolah.

1.10.2.4 Inkubator

Inkubator merupakan institusi yang menyediakan persekitaran perniagaan yang konduktif kepada usahawan untuk membantu mereka dalam menubuhkan dan mengembangkan perniagaan mereka. Dengan menyediakan perkhidmatan sehenti (*one-stop*) seperti ini membolehkan pengurangan kos overhead dengan berkongsi kemudahan dan meningkatkan kelangsungan hidup dan prospek pertumbuhan syarikat baru dan firma kecil pada peringkat awal pembangunan perniagaan (Logaiswari et al., 2019). Hassan (2020) juga menyatakan dalam penyelidikannya tentang inkubator dan

kesannya terhadap pertumbuhan ekonomi, menggariskan bahawa inkubator perniagaan mempunyai peranan penting dalam menjana, menubuhkan dan mengaktifkan syarikat dengan mendorong pekerjaan dan menjana pendapatan dalam masyarakat setempat. Oleh itu, inkubator yang dikaji oleh penyelidik dalam kajian ini melihat kepada penyediaan inkubator di sekolah dan pelaksanaannya untuk menghasilkan usahawan yang berjaya.

1.10.2.5 Idola

Menurut Lockwood (2006) idola merupakan individu yang memberikan contoh jenis kejayaan yang mungkin dicapai seseorang dan sering juga memberikan panduan tingkah laku yang diperlukan untuk mencapai kejayaan. Tambahan lagi, apabila individu yang cemerlang kelihatan relevan untuk seseorang akan membandingkan dirinya dengan individu tersebut. Akibat daripada perbandingan ini untuk diri sendiri akan bergantung pada pencapaian kejayaan individu tersebut. Bosma et al. (2012) telah menyatakan idola dalam keusahawanan merujuk kepada individu yang memberikan contoh yang harus diikuti oleh orang lain dan dapat memotivasi orang lain untuk membuat keputusan kepada kerjaya dan memperoleh objektif tertentu. Idola dalam keusahawanan adalah penting sebagai panduan dan rujukan oleh seseorang individu yang ingin menjadi usahawan, secara logiknya kajian ini mahu melihat kepentingan idola sebagai satu komponen kepada pembentukan model keusahawanan di peringkat sekolah.

1.10.2.6 Sokongan Profesional

Sokongan profesional adalah sumber sokongan yang formal merangkumi sokongan seperti perniagaan profesional, agensi bantuan dan penasihat swasta. Kewujudan sokongan profesional di peringkat organisasi dianggap sebagai sumber dan aktiviti organisasi untuk menghasilkan, mengembangkan, dan memelihara perhubungan untuk memanfaatkan hubungan perseorangan dan hubungan secara keseluruhan (Xue, 2018). Terdapat juga, sokongan profesional diantara universiti dan syarikat, sebagai rakan kongsi yang mempunyai akses kepada sumber pengetahuan baru dan berkongsi infrastruktur penyelidikan (Ganzarain et al., 2014). Manakala, dalam kalangan guru, pensyarah atau kakitangan berkaitan sokongan profesional mereka sebagai individu yang membantu memberikan impak yang berkesan kepada perkembangan keusahawanan dalam diri seorang pelajar. Menurut Nurzulaikha dan Noor Aslinda (2021) pendidik berperanan dalam memberi galakan, sokongan dan pendedahan awal kepada para pelajar untuk melibatkan diri dalam bidang keusahawanan. Tidak lupa juga, sokongan dari agensi-agensi keusahawanan tempatan seperti Institut Keusahawanan Negara (INSKEN), SME Corp. Malaysia, Majlis Amanah Rakyat (MARA) dan lain-lain lagi dapat memperkasakan budaya dan menanam sifat keusahawanan dalam kalangan masyarakat (Yahaya, 2014). Oleh yang demikian, wajar untuk kajian ini menilai aspek sokongan profesional dalam pembentukan model keusahawanan sekolah.

1.10.2.7 Bakat Kemahiran

Norita et al. (2010) mendefinisikan istilah "bakat kemahiran" merujuk kepada keupayaan seseorang untuk melakukan sesuatu. Dalam konteks kemahiran keusahawanan, ia merujuk kepada kepakaran atau amalan yang diperlukan untuk membangunkan dan melaksanakan sebuah perniagaan. Menurut Suhaila et al. (2013) kemahiran keusahawanan pula merujuk kepada keupayaan individu sendiri untuk memanfaatkan idea dan menciptakan perniagaan tidak kira sama ada kecil atau besar dan tidak hanya berunsur kepada kepentingan peribadi tetapi juga untuk kepentingan masyarakat dan negara. Manakala, dalam kontek kajian ini, penyelidik berfokus kepada kemahiran individu, kemahiran pengurusan dan kemahiran teknikal yang dimiliki oleh individu sebagai asas kepada penglibatan diri dalam bidang keusahawanan.

1.10.2.8 Pendidikan Keusahawanan

Pendidikan keusahawanan merupakan salah satu elemen yang penting dalam membentuk modal insan yang menceburi bidang keusahawanan. Berpengetahuan tentang peluang dan keupayaan untuk menyelidiki apa-apa perkara berkaitan dengan keusahawanan akan meningkatkan niat dan kecenderungan mereka terhadap keusahawanan (Tomy & Pardede, 2020). Menurut González Moreno et al. (2019) pendidikan keusahawanan menjadi salah satu aktiviti pengajaran formal yang mendidik, memberi maklumat dan melatih individu yang berminat dalam memulakan

perniagaan atau pengembangan perusahaan kecil. Pada tahap yang lebih luas, pendidikan keusahawanan dapat dilihat sebagai pendidikan dalam tingkah laku keusahawanan tanpa perlu merujuk kepada seseorang yang membuat perniagaan baru melainkan sebagai rujukan kepada mana-mana individu dengan tingkah laku inovatif keatas aktiviti yang mungkin mereka amalkan. Disebabkan itu, telah menjadi satu asbab yang diperlukan oleh penyelidik menilai aspek ini sebagai komponen yang akan membentuk model keusahawanan sekolah. Aspek ini berfokus kepada pendidikan yang diberikan di sekolah secara formal ataupun tidak formal.

1.10.2.9 Sumber Kewangan

Sumber kewangan merupakan satu aspek yang diperlukan oleh usahawan dalam melaksanakan aktiviti keusahawanan, sumber ini diperolehi dari kerajaan dan institusi milik kerajaan seperti skim sokongan, pengantaraan kenalan pembiaya, dan sokongan langsung dalam pembiayaan projek-projek inovasi yang boleh dimohon usahawan sebagai alat bantuan untuk memulakan perniagaan mereka atau meningkatkan perniagaan (Dwivedi & Mishra, 2013). Kajian Kamunge et al. (2014) menyatakan bahawa akses pengusaha terhadap kewangan dapat mempengaruhi prestasi syarikat perusahaan secara positif. Hal ini juga, telah memberikan peluang yang lebih baik kepada pengusaha sehingga akhirnya dapat meningkatkan prestasi perniagaan mereka. Selain itu, Kee et al. (2019) juga menyatakan kewangan merupakan sumber yang paling penting untuk pertumbuhan dan kelangsungan hidup perniagaan permulaan. Hal ini

mungkin disebabkan oleh sifatnya yang menjadi sokongan kewangan bagi melindungi usahawan pada permulaan perniagaan. Penyelidik menjadikan faktor ini salah satu aspek yang perlu dinilai juga sebelum membentuk model keusahawanan sekolah yang komprehensif.

1.10.2.10 Mentor

Sistem mentor adalah proses di mana individu yang lebih berpengalaman dan berpengetahuan menjadi kaunselor, mentor, pembimbing, atau tutor untuk individu yang tidak mempunyai pengalaman dalam bidang tertentu. (Abdullah et al., 2017). Mentor biasanya terdiri dari orang-orang yang sudah berpengalaman dalam memberikan pertolongan dan nasihat kepada mereka yang memerlukan. Dengan kata mudahnya, mentor ialah seorang individu yang boleh dipercayai, menjadi kaunselor atau guru yang mampu membimbing dan memimpin individu lain untuk mendapatkan nasihat dan bantuan yang diperlukan (Zahanim & Qurratu 'Aini Syamimi, 2018). Mentor yang menjadi faktor penting kepada pembentukan model keusahawanan yang dikaji oleh penyelidik ini akan berfokus kepada keperluan seorang mentor yang lebih berpengalaman untuk membimbing dan membantu usahawan muda yang bersedia menceburi bidang keusahawanan diperingkat awal iaitu peringkat sekolah.

1.10.2.11 Latar Belakang Keluarga

Latar belakang keluarga merujuk kepada kerjaya yang dimiliki oleh ahli keluarga dan galakan yang diberikan oleh mereka kepada seseorang individu untuk melibatkan diri dalam aktiviti keusahawanan. Berdasarkan kajian Nurazwa dan Nor Kamariah (2020) kebanyakan individu berminat terhadap bidang keusahawanan atas dasar keluarga yang mempunyai perniagaan tersendiri. Keluarga kebiasaannya telah menjadi antara individu atau kelompok kumpulan yang sentiasa memberi sokongan dan dorongan kepada seseorang individu untuk melakukan sesuatu pekerjaan ataupun aktiviti. Selain itu, Nasharudin dan Harun (2010) mendapati latar belakang keluarga yang menjalankan perniagaan dapat menyemarakkan aspirasi keusahawanan dalam diri kalangan pelajar yang ingin menceburi bidang keusahawanan. Dengan kewujudan faktor ini dalam pembentukan model keusahawanan yang ingin dibentuk oleh penyelidik, secara tidak langsung menunjukkan bahawa dorongan dari ahli keluarga merupakan aspek yang perlu dinilai juga. Penyelidik dalam kajian ini mengfokuskan kepada kerjaya ahli keluarga dan galakan serta dorongan dari mereka mampu membentuk seorang usahawan muda pada masa hadapan.

1.10.3 Keusahawanan Sekolah

Keusahawanan diperingkat sekolah dapat memberi kesan kepada kecenderungan pelajar dalam bidang keusahawanan (Leng & Buang, 2019). Pernyataan ini juga disokong oleh Rahman et al. (2015) yang menjelaskan pendedahan pelajar melalui penyediaan persekitaran keusahawanan yang kondusif akan mempengaruhi kecenderungan keusahawanan dalam diri pelajar tersebut. Di peringkat sekolah menengah perlu ada program keusahawanan seperti Program Tunas Niaga (PROTUNE) dan Persatuan Usahawan Muda (PUM) yang dapat memberikan pendedahan tentang keusahawanan '*awareness program*' kepada pelajar sekolah menengah. Melalui program seperti ini, para pelajar dapat menggali dan mempelajari konsep asas keusahawanan dan pengurusan perniagaan secara sistematik dan komprehensif (Leng & Buang, 2019). Justeru, pembudayaan keusahawanan secara berpraktikal seperti pelaksanaan aktiviti keusahawanan penting untuk mencungkil bakat terpendam dalam diri anak muda untuk menceburi bidang keusahawanan. Dengan pembentukan model keusahawanan yang khusus secara tidak langsung memberi gambaran kepada pelaksanaan aktiviti keusahawanan sekolah yang lebih efisien.

1.10.4 Keberkesanan Keusahawanan Sekolah

Kajian yang dijalankan ini akan membawa kesan kepada kegiatan, aktiviti atau program keusahawanan di sekolah. Oleh itu, penyelidik cuba untuk melihat hubungan antara model keusahawanan sekolah yang dibentuk dengan keberkesanan keusahawanan itu sendiri di peringkat sekolah. Secara harfiahnya, istilah "keberkesanan" berasal dari perkataan "kesan", yang dimaksudkan untuk mempengaruhi pemikiran, sikap, dan keperibadian seseorang atau kumpulan, seperti perubahan sikap, kecenderungan, atau perasaan (Kamus Dewan, 2010). Menurut Salmon (2015) keberkesanan merupakan kesan atau berkesannya sesuatu tindakan, perubahan kelakuan, tabiat dan sebagainya. Keberkesanan juga merujuk kepada sesuatu tindakan yang dapat dilihat hasilnya selepas itu. Walau bagaimanapun, dalam kajian ini keberkesanan merujuk kepada sejauh mana komponen-komponen dalam model keusahawanan sekolah dapat memberi kesan kepada pelaksanaan aktiviti keusahawanan di sekolah.

1.10.5 Sekolah Menengah

Pendidikan sekolah menengah di Malaysia adalah kesinambungan daripada pendidikan di sekolah rendah. Ia terbahagi kepada menengah rendah (Tingkatan 1 – 3) dan menengah atas (Tingkatan 4 dan 5). Secara lazimnya, sekolah menengah ini terdiri daripada tiga aliran pendidikan utama iaitu akademik biasa, agama, dan vokasional. Sekolah menengah juga terbahagi kepada beberapa jenis sekolah menengah iaitu:

1. Sekolah Menengah Kebangsaan (Harian)
2. Sekolah Berasrama Penuh (SBP)
3. Sekolah Seni
4. Sekolah Sukan
5. Sekolah Menengah Kebangsaan Agama (SMKA)
6. Maktab Rendah Sains MARA (MRSM)
7. Kolej Vokasional dan Sekolah Menengah Teknik
8. Maktab Tentera Diraja (MTD)
9. Sekolah Agama Bantuan Kerajaan (SABK)

Dalam kajian ini, penyelidik hanya berfokus kepada sekolah menengah yang telah terlibat dalam Program Tunas Niaga (PROTUNE) pada peringkat negeri dan ahli persatuan usahawan muda (PUM) di Maktab Rendah Sains Mara (MRSM). Hal ini kerana, untuk mendapatkan maklumat yang lebih tepat dan berfokus kepada penghasilan model keusahawanan sekolah yang komprehensif selari dengan Dasar Keusahawanan Negara 2030.

1.11 Rumusan

Dalam bab ini dapat dirumuskan bahawa perbincangan secara terperinci telah dilakukan bermula daripada latar belakang, pernyataan masalah, objektif kajian, persoalan kajian, hipotesis kajian, batasan kajian, definisi operasi, kerangka konseptual kajian mengenai

pembentukan model keusahawanan sekolah (*schoolpreneur*) dan keberkesanan keusahawanan sekolah. Kepentingan kajian daripada aspek teori, metodologi, polisi, masyarakat, ekonomi dan negara juga diketengahkan dan diharapkan ia dapat memberi manfaat kepada pihak yang terlibat.

